

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Факультет іноземних мов

Кафедра англійської філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
 СТАРШОКЛАСНИКІВ У ХОДІ РОБОТИ НАД АНГЛОМОВНИМ ХУДОЖНІМ
 ТЕКСТОМ НА УРОКАХ З ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ

Студентки 2 курсу групи МСО
 Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література)
 (англійська, німецька)

Ортинської Людмили Юріївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

Використання чужих ідей,
 результатів і текстів мають
 посилання на відповідне джерело

Науковий керівник Довгалюк Т. А.,
доцент, кандидат педагогічних наук

(прізвище та ініціали, посада, вчене звання, науковий ступінь)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2018 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВИД РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	7
1.1.Критичне мислення та технології його розвитку в процесі вивчення іноземної мови	7
1.2.Таксономія Блума у розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови.....	11
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ З ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ В СТАРШІЙ ШКОЛІ	17
2.1.Врахування вікових та психологічних особливостей учнів старшої школи в процесі навчання іноземної мови	17
2.2.Мета та зміст навчання домашнього читання як окремого виду читання у старшій школі	20
2.3. Шляхи розвитку навичок критичного мислення у ході читання художнього тексту на уроці домашнього читання із залученням таксономії Блума.....	24
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ХОДІ РОБОТИ НАД АНГЛОМОВНИМ ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ НА УРОКАХ ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ.....	28
3.1.Комплекс вправ для розвитку критичного мислення учнів 10-11 класів.....	29
3.2.Експериментальна перевірка розробленого комплексу вправ.....	47
ВИСНОВКИ.....	55
РЕЗЮМЕ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Щодня в світі відбуваються зміни, тому освіта теж не стоїть на місці. Освіта сьогодні вимагає від учнів самостійності, критичного мислення та бажання до саморозвитку. Однією з важливих вимог сучасності є також володіння іноземними мовами, зокрема англійською. Читання та подальший аналіз і обговорення книжок іноземною мовою можуть допомогти викликати в учнів інтерес до виучуваної мови та розвинути навички їх критичного мислення. В дипломній роботі ми розглянемо поняття «критичне мислення» та перспективи його розвитку в учнів старшої школи на уроках домашнього читання.

Актуальність проблеми розвитку навичок критичного мислення учнів старшої школи зумовлена тим, що від учнів, у майбутньому самостійних особистостей, вимагають уміння швидко адаптуватися до нових умов, застосовувати та вдосконалювати набуті знання, знаходити шляхи розв'язання завдань у нестандартних ситуаціях. Вивчення даної проблеми свідчить, що формуванню критичного мислення старшокласників приділяється недостатньо уваги або воно має лише фрагментарний характер.

Аналіз досліджень і публікацій. Екскурс в історію дослідження критичного мислення показує, що цим питанням займалось досить багато дослідників починаючи з середини 20 століття. Науковці досліджують критичне мислення в різних аспектах: сутність критичного мислення, методика та технології розвитку критичного мислення. Вивченню цих проблем присвячені дослідження таких науковців, як: Скрипченко О.В., Кочерги О.В., Києнко-Романюк Л.А., Терно С.О., Хачумян Т.І., Паніна Т.С., Алієвої А.Е., Ямщикова Л.[10; 11; 12; 19; 25; 27; 30; 56]. Разом з тим, аспект розвитку цього життєво важливого вміння в школі, особливо на старшому ступені, на сьогодні є ще не повністю висвітленим в теоретичному та практичному планах.

Мета дипломної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності використання таксономії Блума з метою

розвитку критичного мислення учнів старшої школи на уроках з домашнього читання.

Об'єкт дослідження – процес формування та розвитку вмінь критичного мислення учнів старших класів у ході роботи над текстом на уроках з домашнього читання.

Предмет дослідження – комплекс вправ для розвитку вмінь критичного мислення старшокласників на уроках з домашнього читання із залученням таксономії Блума.

Завдання:

1. Проаналізувати літературні джерела з кола питань дослідження.
2. Розкрити суть поняття «критичне мислення».
3. Дослідити можливості використання таксономії Блума в розвитку критичного мислення в старшій школі.
4. Розробити комплекс вправ для розвитку критичного мислення на уроках домашнього читання з залученням таксономії Блума.
5. Перевірити на практиці розроблений комплекс вправ та проаналізувати результати його впровадження.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі **методи дослідження**:

- Теоретичний аналіз педагогічної, психологічної та методичної літератури з проблеми дослідження;
- Вивчення передового досвіду вчителів, що досягли успіхів в цьому напрямку;
- Аналіз автентичних матеріалів.
- Наукове спостереження.
- Експеримент.

Наукова новизна даного дослідження полягає в обґрунтуванні переваг використання таксономії Блума в розвитку критичного мислення старшокласників

на уроках домашнього читання англійською мовою та визначенні практичних шляхів досягнення мети дослідження.

Теоретичне значення полягає в подальшому дослідженні суті поняття «критичне мислення», технологій його розвитку під час роботи над англомовним художнім текстом на уроках домашнього читання на старшому ступені навчання.

Практична цінність роботи полягає у розробці комплексу вправ для розвитку критичного мислення на уроках з домашнього читання, що може бути використаний на уроках англійської мови в старшій школі.

Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, резюме, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – стор. Обсяг основного тексту дослідження складає стор.

Результати дослідження було висвітлено в тезах [16;17;18;51] та оприлюднено на таких конференціях, що проводилися в ВДПУ ім. М. Коцюбинського: студентська наукова Інтернет-конференція «Професійна підготовка майбутніх спеціалістів у загально-європейському мовному контексті: проблеми та перспективи» від 24 листопада 2016 р.; «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» від 21 грудня 2016р.; "Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі" від 26-27 квітня 2017 р.; XV міжнародній студентській Інтернет-конференції «МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: Інтеграційні тенденції в сучасному світі» від 23-24 листопада.

РОЗДІЛ 1. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВИД РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Критичне мислення та технології його розвитку в процесі вивчення іноземної мови

Освіта 21 століття вимагає формування в учнів навичок мислення високого рівня. Мислення високого рівня це стиль розумової діяльності, коли учень може аналізувати і синтезувати інформацію, робити логічні висновки, будувати докази, критично переосмислювати факти, грамотно представляти результати виконаних досліджень.

Вивчення іноземних мов визначено пріоритетом внутрішньої політики держави в стратегічних документах ЄС та України. З 2000х років основним із головних завдань сучасної освіти є розвиток критичного мислення в учнів старшої школи. Надіючись, що учні зможуть добре функціонувати в суспільстві, оцінювати достовірність інформації, покращити особисті та лідерські якості. Вчені і педагоги Н.М. Браун, Д. Халперн, Р. Кеган, П. А. Клачинський [34;39;40] вважають, що розвиток навичок критичного мислення є необхідними для того, щоб допомогти учням «Знати як навчитися і як мислити ясно»[36, с. 450] і «робити рішучі судження у що вірити або що робити»[41, с. 3].

Сприяти досягненню поставленої мети може розвиток критичного мислення, спрямований на формування у школярів комунікативної компетентності та розумової активності на уроках англійської мови у ході вирішення комунікативних завдань.

Тлумачень поняття «критичне мислення» є досить багато. Тягло О.В., наприклад, пропонує таке визначення : «критичне мислення — це сучасний розділ «науки мислити», який породжується усвідомленням непозбутності помилок і хитрощів у теоретичній та практичній діяльності людини, людства»[19].

Генрі Астлайтнер тлумачить критичне мислення як мислення вищого порядку, яке складається з оціночних аргументів [33, с.53].

Критичне мислення - це здатність людини мислити чітко та раціонально про те, що робити чи в що вірити. Хто володіє навичками критичного мислення може робити наступне:

- розуміти логічні зв'язки між ідеями
- ідентифікувати, будувати та оцінювати аргументи
- виявляти невідповідності та загальні помилки в міркуваннях
- систематично вирішувати проблеми
- визначити актуальність та важливість ідей

Критичне мислення не являється накопиченням інформації. Людина, що має гарну пам'ять і знає багато фактів не завжди може гарно проявити себе у критичному мисленні. Особа, з критичним мисленням здатна вивести наслідки з того, що вона знає, і знає як використати інформацію для вирішення проблем, а також шукає відповідні джерела інформації, щоб інформувати себе.

Критичне мислення не слід плутати з аргументацією чи критикою інших людей. Хоча навички критичного мислення можуть бути використані для виправлення помилок та поганих міркувань, критичне мислення також може відігравати важливу роль у спільних міркуваннях та конструктивних завданнях. Критичне мислення може допомогти нам набути знань, покращувати наші теорії та зміцнювати аргументи. Ми можемо використовувати критичне мислення для покращення робочих процесів та вдосконалення соціальних інститутів.

Деякі люди вважають, що критичне мислення перешкоджає творчості, оскільки вимагає дотримання правил логіки та раціональності, але творчість може вимагати порушення правил. Це неправильне уявлення. Критичне мислення цілком сумісно з мисленням "поза рамками", що ставить під загрозу консенсус та здійснює менш популярні підходи. Отже, критичне мислення є невід'ємною частиною творчості, тому що нам потрібне критичне мислення для оцінки та вдосконалення наших креативних ідей.

Подані визначення допомагають нам зрозуміти суть критичного мислення. На даний момент впровадження технології критичного мислення на уроках англійської мови реалізується протягом трьох фаз уроку – виклику, осмислення,

рефлексії. Фаза «Виклику» передбачає такі етапи: розминка, обґрунтування навчання, актуалізація. Друга фаза – осмислення змісту, – якій відводиться значна частина часу, полягає в пошуку та осмисленні матеріалу, знаходженні відповідей на попередні запитання та визначенні нових, намаганнях відповісти на них для побудови нового власного знання, оцінювання певної інформації. Метою навчання фази «Рефлексія» є узагальнення основних ідей та інтерпретація визначених, обмін думками, виявлення особистісного ставлення до проблеми, оцінювання процесу навчання та з'ясування додаткових запитань, які виникли під час уроку [4, с. 74-75].

Технологія «Критичного мислення», зорієнтована не лише на співпрацю вчителя та учнів, участь самого учня, але й на створення комфортних умов, що знімають психологічну напругу. Працюючи за технологією «Критичне мислення», учень реалізує свої потреби і можливості вчитися вирішувати свої проблеми самостійно, а також навчається способам оцінки своєї власної діяльності. Використовуючи дану технологію на уроках іноземної мови, вчитель розвиває особистість учня при безпосередньому навчанні іноземної мови, в результаті чого відбувається формування комунікативної компетенції, що забезпечує комфортні умови для пізнавальної діяльності та самовдосконалення.

Технологія критичного мислення дає учневі наступне:

1. Вміння співпрацювати з іншими.
2. Вміння відповідально ставитися до освіти.
3. Підвищення ефективності сприйняття інформації.
4. Підвищення інтересу до досліджуваного матеріалу та до процесу навчання.
5. Бажання стати людиною, що вчиться протягом всього свого життя.

Технологія критичного мислення дає вчителю можливість:

1. Створити в класі атмосферу відкритості та співпраці.
2. Використовувати систему методик, які сприяють розвитку самостійності.

3. Допомогти учням стати одночасно практиками та аналітиками, які вміють грамотно аналізувати свою діяльність.

В.Є. Потьомкіна пропонує наступні технології розвитку критичного мислення:

1. "What's Your Rating?"(оцінювання запропонованої ситуації шляхом порівняння зі стандартом поведінки, прийнятим у суспільстві).

2. "Priority Ladder" (зіставлення об'єктів чи явищ з метою визначення пріоритетів).

3. "Human Bias Graph" (виявлення можливого упередженого ставлення до запропонованих тверджень та оцінювання власних позицій).

4. "Milestones" (визначення послідовності дій у процесі вирішення певної проблемної ситуації).

5. "Мозкова атака"

6. Асоціювання

7. Створення синканів – малих поетичних форм, що складаються з п'яти рядків.

8. П'ятихвилинне есе – невеличкий твір, який використовується наприкінці уроку, щоб допомогти учням краще зрозуміти свої думки з вивченої теми [52].

Отже, багатоманітний характер шляхів розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, спонукає до розвитку гармонійної особистості. У ході критичного мислення в учнів виробляються уміння швидко та якісно опрацьовувати інформацію, самостійно мислити, самостійно аналізувати і систематизувати матеріал, робити висновки, удосконалювати при цьому відповідні комунікативні вміння й навички.

1.2. Таксономія Блума у розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови

Одним із пріоритетних завдань освіти XXI століття є сприяння в оволодінні учнями уміннями і навичками міжкультурного спілкування в усній і писемній формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях. Тому виникає необхідність у створенні нових концепцій та підходів до навчання іноземних мов.

Ознайомившись з великою кількістю сучасних інноваційних технологій стало зрозуміло, що для формування комунікативної компетенції, що включає в себе мовну, мовленнєву і соціокультурну компетенцію, найбільше підходить технологія розвитку критичного мислення. Застосування саме цієї технології дозволить вирішити основне завдання сучасної освіти – навчити дітей вчитися, тобто: вміти зрозуміти – запам'ятати – засвоїти – внести до власної ціннісної системи – стати компетентними в вивченні іноземної мови [49].

Дослідник Т.Паніна стверджує, що навчання є ефективним, якщо:

- учні відкриті для навчання і активно взаємодіють і співпрацюють з іншими учасниками освітнього процесу;
- мають змогу аналізувати свою діяльність і реалізувати власний потенціал;
- можуть практично підготуватися до того, з чим зустрінуться у професійній діяльності;
- можуть бути самими собою, не бояться виражати себе, припускатись помилок за умови, що не отримають за це негативну оцінку [19, с. 3].

Одним із способів організації рівнів мислення в учнів є таксономія освітніх цілей Бенджаміна Блума (Bloom's Taxonomy of Educational Objectives). Поняття „таксономія” означає таку класифікацію і систематизацію об'єктів, яка побудована на базі їх природного взаємозв'язку і використовується для опису категорій, розташованих послідовно, за принципом поступового нарощування складності. Одним з головних принципів таксономії є те, що вона має бути ефективним

інструментом у руках вчителя-практика як при навчанні учнів розв'язанню проблем, так і при оцінюванні результатів їх навчальної діяльності [5, с. 78].

Таксономія Блума – впорядкування шести когнітивних навичок мислення, які структуровані від базового до просунутого рівня [31, с. 191]. Ця таксономія використовувалася в навчанні та навчальному плануванні майже протягом 50 років, перш ніж вона була переглянута в 2001 році [61].

В таксономії Блума виділяють мисленнєві процеси нижчого рівня (LOT's (Low Order Thinking processes)) та мисленнєві процеси вищого рівня (HOT's (High Order Thinking processes)). Диференціація на категорії вищого і нижчого рівнів з'явилася пізніше, сам Бенджамін Блум не використовував ці терміни.

Основу піраміди Б. Блума складають: знання, розуміння, застосування. Три вищих рівні: аналіз, синтез та оцінювання забезпечують розвиток навичок мислення високого рівня [54]. Інші зображення таксономії можна переглянути в додатку А.

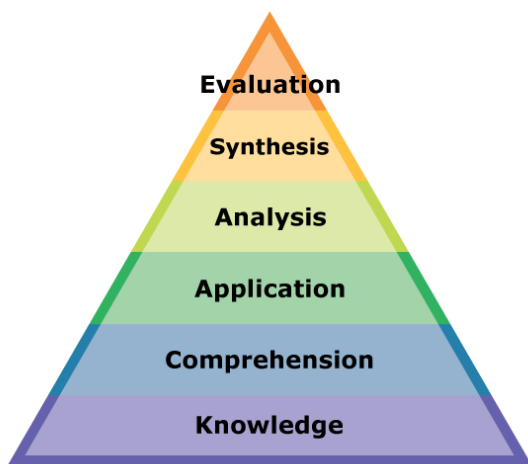

Рис.1.1. Таксономія Блума

Ви можете переглянути короткі пояснення авторів в додатку «Таксономія навчальних цілей»[37]:

Знання (Knowledge) – включає перелік особливостей та універсалій, методів, процесів, шаблону або структури.

Розуміння (Comprehension) – включає розуміння або сприйняття, що особа знає, про що повідомляється і може це використовувати матеріал або ідею, що

повідомляється, не обов'язково пов'язуючи з іншим матеріалом або бачить її повні наслідки.

Застосування (Application) – відноситься до «використання абстракцій у важливих та конкретних ситуаціях».

Аналіз (Analysis) – означає «розбиття комунікації на складові елементи або частини, що відносна ієрархія ідей зрозуміла і/або зв'язок між ідеями, що виражаються є детальним.»

Синтез (Synthesis) – передбачає «об'єднання елементів і частин, щоб сформувати одне ціле.»

Оцінювання (Evaluation) – породжує «судження про цінність матеріалу та методів для поданих цілей.»

«Знання» це базова когнітивна навичка і відповідає за отримання специфічних, дискретних частин інформації таких як факти та визначення або послідовність подій у процесі крок за кроком. Знання можна оцінити за допомогою простих засобів, наприклад, множинний вибір або коротка відповідь на питання, які вимагають пошуку та розпізнавання інформації. Наприклад, «Назвіть три джерела інформації про ліки». Але просте називання інформації не свідчить про наявність «розуміння», що є наступним рівнем таксономії Блума.

Учні демонструють розуміння сенсу інформації, з якою вони стикаються, перефразовуючи її своїми словами. Учитель може спробувати дізнатися як розуміють учні інформацію, попросивши їх порівняти її чи зіставити. «Розуміння» потребує більш складних когнітивних процесів ніж просто запам'ятовування інформації, а цілі навчання рівня «Розуміння» допоможуть учням включити нові знання в свої існуючі когнітивні схеми, за допомогою яких вони розуміють світ [32, с. 153].

Третій рівень таксономії Блума, рівень «Застосовування» дозволить учням використовувати нові знання, навички або техніки в нових ситуаціях.

Наступний блок мисленневих навичок у таксономії Бенджаміна Блума представлений мисленневими операціями вищого рівня (HOT's), які вже безпосередньо відповідають за розвиток критичного мислення.

Першим у цьому блоці є рівень «Аналізу», де учні мають аналізувати – виокремлювати з поняття частини і описувати як частини співвідносяться з цілим.

Наступний після аналізу – рівень «Синтезу», що передбачає створення нового продукту в конкретній ситуації, наприклад, написати продовження історії, створити рекламу чи обкладинку книги.

І, нарешті, вершина таксономії Блума – це оцінювання, яке теж є важливим для критичного мислення. Дана категорія показує вміння оцінювати значення матеріалу для певної мети. Учень має оцінювати логіку побудови матеріалу на основі певних критеріїв, наприклад: доведіть, виберіть, поясніть, підсумуйте і т.д.

В своїй фундаментальній праці «Таксономія освітніх цілей: сфера пізнання» Блум намагався створити ієрархію освітніх цілей, що охоплюють когнітивну частину, яка крок за кроком описувала б рівні людського мислення і які виходять з цього задачі для навчання.

Відповідно кожному рівню за допомогою певних дієслів можуть пропонуватися вправи. Так, наприклад, для рівня запам'ятовування підійдуть вправи, що починаються з дієслів: запам'ятайте, визначте, назвіть, перерахуйте, напишіть, вивчіть.

Розуміння досягається шляхом пояснення, визначення, опису, обговорення, ілюстрації, демонстрації. Для цього найкраще підійдуть такі дієслова: планувати, вирішувати, зображати, пояснювати, експериментувати, показувати, використовувати, демонструвати, вчити і т.д.

Аналітичні здібності формуються вправами з ключовими дієсловами: порівнювати, досліджувати, протиставляти, класифікувати, відбирати, розділяти, групувати, аналізувати і т.д.

Передостання група спрямована на самостійну інтелектуальну працю і потребує умінь, таких як: робити висновки, вміти оцінювати, підтримувати, схвалювати, заперечувати, критикувати.

В свою чергу здібності до синтезу тренуються вправами, що орієнтовані на складання, поєднання, конструювання, формулювання, побудова, винахід.

Як вчителі так і люди є частиною світу, кожен день ми задаємо питання учням та людям. Не всі запитання знаходяться на одному рівні. На одні запитання легко відповісти, а на інші запитання важко відповісти, або потрібно багато часу, щоб дати на них відповідь.

В таблиці 1 та додатку Б представлено активні слова та запитання, наведені у приклад Далтоном та Смітом, які допомагають краще зрозуміти оновлену систему таксономії Бенджаміна Блума [35].

Таблиця 1.1.

Рівень	Слова
Remembering	Recollect, remind, write, recall, memorize, describe, list, identify, define, refresh, match, select, quote, reproduce, find, label, state, tell.
Understanding	Reorder, generalize, discuss, catch, describe, outline, explain, note, convert, summarize, distinguish, get, relate, associate, paraphrase, conclude, determine.
Applying	Interpret, illustrate, handle, solve, apply, dramatize, change, produce, demonstrate, apply, modify, implement, complete, construct, assign, choose, employ, translate, show, use.
Analyzing	Study, integrate, debate, divide, analyze, distinguish, resolve, inspect, compare, differentiate, compare, figure, apprise.
Evaluating	Verify, argue, convince, recommend, measure, criticize, judge, select, debate, discuss, critique, rate, grade, score, defend, appraise, rank, classify, figure out, size up.
Creating	Build, make, dream, devise, design, produce, combine, reorganize, invent, create, imagine, author, propose, form, formulate, shape.

При цьому, кожен рівень таксономії Бенджаміна Блума базується на попередньому. В оновленій системі рівень «Оцінювання» передостанній, а

останнім виступає рівень «Синтезу». Іменники, що позначають рівні, не пасивні, а динамічні, процесуальні.

Для більш просунутих учнів, які вже добре ознайомлені з таксономією Блума, можна використовувати такий прийом, як «Ромашка» Блума – це інструмент розроблений за педагогічним принципом таксономії (ієрархії) шести рівнів учбових цілей в когнітивній сфері. Згідно цього принципу, після першого знайомства з інформацією, вчитель на уроці задає учням серію запитань:

- Прості/фактичні (на перевірку пам'яті): Що...? Де...? Коли...?
- Уточнюючі: ти вважаєш, що...? Тобто ти сказав, що...? Ти бачиш це так...?
- Пояснюючі: чому...? Що мається на увазі...? Яка головна ідея...?
- Творчі, де є елемент прогнозу/припущення: а що, якби...? Як би ви покращили...? Запропонуйте альтернативу...

• Оцінювальні: чим щось відрізняється від іншого? Наскільки цінними є...? Як би ви визначили/аргументували...? Яке судження ви можете зробити з приводу...? тощо.

- Практичні, що мають висвітлити зв'язок теорії з життям: де це застосовується у повсякденному житті? Як це можна використати на практиці?

Питання можна оформити у вигляді «ромашки Блума» (де на кожній пелюстці – відповідне питання) та дати на опрацювання в командах [47, с. 11].

Як свідчить практика, учбова діяльність на уроках іноземної мови в ЗОШ більшою мірою направлена на розвиток процесів мислення, що відповідають рівням «знання» та «розуміння». Для формування ж вищого рівня мислення потрібно активно залучати такі процеси мислення як аналіз, оцінка, синтез, що дозволить розвинути критичне та креативне мислення учнів та навички практичного оволодіння мовою. А сама таксономія Бенджаміна Блума відображає ієрархічну сутність таксономії мисленнєвих операцій.

РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ З ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

2.1. Врахування вікових та психологічних особливостей учнів старшої школи в процесі навчання іноземної мови

Учнів старшої школи характеризує два вікових періоди: старший підлітковий та рання юність. Багато дослідників уникають використання слів юність та юний і поділяють цей період на дві складових: ранній підлітковий вік (учні віком від 11 до 14 років) і середній/старший підлітковий вік (від 15 до 19 років).

В тлумачному словнику В. Даля ми знаходимо таке визначення «юнак – молодий, малий хлопець від 15 до 20 років і більше», а «підліток – дитя на підрослі, близько 14-15 років [55].

У зв'язку з прискоренням психічного і фізичного розвитку межі підліткового віку зрушилися вниз і в цей час цей період розвитку охоплює приблизно вік з 10–11 до 14–15 років. Відповідно, раніше починається юність. Рання юність (15–17 років) є лише початком цього етапу розвитку, що завершується приблизно до 20–21 років [53]. Рання юність обмежується перебуванням в школі [20].

За свідченнями психологів Б.С. Волкова, О.В. Скрипченко, Л.В. Долинської, З.В. Огороднійчук [3; 25], юнацький вік – є відповідальним етапом розвитку в житті учнів старшого шкільного віку. Відбуваються зміни їхньої особистості, а саме: завершення фізичного дозрівання старшокласника, психологічне та соціальне дорослішання, бурхливе зростання його самосвідомості, формування світогляду, вибір професії та початок вступу в доросле життя. Також, в цьому віці виникають чималі труднощі, пов'язані з посиленням навчальним навантаженням та емоційним напруженням.

Становлення самосвідомості та стійкого образу «Я», відкриття власного внутрішнього світу є одним із актуальних психологічних процесів у юнацькому віці [25]. Цей процес відбувається протягом усього цього вікового періоду та виявляється у значних змінах самосвідомості, а саме: когнітивної та емоційної її

складників, системі саморегуляції особистості тощо. Юнацький вік характеризується більшою (порівняно з підлітковим) диференціацією емоційних реакцій і способів прояву емоційних станів, а також підвищенням рівня самоконтролю.

Вік та індивідуальні особливості мають свій вплив на мотиваційну сферу. Сучасні педагоги і психологи, такі як С.С. Занюк, О.В. Скрипченко зауважують, що найбільшу роль у процесі навчання іноземної мови учнів старшої школи відіграє мотивація [9;25]. Науковці усвідомлюють її як систему чинників, які обумовлюють поведінку (цілі, інтереси, потреби, мотиви, наміри) учня, або як характеристику процесу, що підтримує поведінкову активність [15]. Усякий період у житті людини викликає зміни в її мотиваційній сфері. В процесі розвитку особистості відбувається певна зміна мотивів. На основі одних мотивів формуються інші, з'являються суперечності між різними мотивами, змінюється взаємовідношення домінуючих мотивів.

На старшому ступені навчання приділяється велика увага усному мовленню, проте головну роль в процесі навчання іноземної мови відіграє читання. За навчальною програмою з англійської мови чинні на 2016-2017 н.р. учні 10 класу повинні:

- вміти читати про себе з повним розумінням текстів розмовною мовою;
- розуміти нескладні автентичні різнопланові тексти;
- розуміти та знаходити необхідну інформацію під час читання адекватно до його цілей.

Учні 11 класу повинні:

- читати та розуміти тексти на сучасні теми про життя підлітків, газетні статті про події в світі та в нашій країні,
- розуміти висловлення побажань та почуттів в особистих листах
- вміти знаходити та вилучати потрібну інформацію з описом подій в газетних/журнальних статтях та брошурах.

Так як в учнів старшого шкільного віку проявляється прагнення до самовираження, самоствердження, бажання відстоювати свої погляди та

переконання, то вчителю важливо створити сприятливий психологічний клімат для комунікації, зацікавити учнів та спонукати їх до навчально-пізнавальної діяльності.

Якнайкраще, на нашу думку, цьому завданню відповідає навчання читання на уроках англійської мови, зокрема домашнього, яке є важливою передумовою розвитку комунікативно-пізнавальної діяльністю учнів даної вікової категорії.

Домашнє читання – це додаткове, систематичне читання метою якого є отримання змістовної інформації. Питанню навчання домашнього читання в старшій школі присвячені роботи: Л. Журавльова, І. Верещагіна, Н. Селіванова, О. Пирогова [7;2;23;24;21].

Читання книг може мати різні цілі: інколи потрібно лише визначити про що вона, а в іншому випадку потрібно зрозуміти, що автор хоче нам сказати. Тобто результат читання може бути різний. Домашнє читання в старшій школі вимагає розуміння, глибокого переосмислення та аналізу змісту прочитаного з його подальшим обговоренням. Для старшокласників характерний високий рівень мислення, в них проявляється вміння прогнозувати, аналізувати та робити висновки.

Тому вчителю важливо використовувати прийоми, що спонукають учнів до рефлексії та активного спілкування на базі прочитаного. Таксономія Блума є чудовим шляхом розвитку критичного мислення, що спонукає учнів до комунікації процесі роботи над книгою для домашнього читання.

Знання учнів можна оцінити за допомогою таких завдань, як тест множинного вибору або короткої відповіді на питання, які вимагають пошуку та розпізнавання інформації. Наприклад: «Назвіть три джерела інформації про ліки». Але просте називання інформації не свідчить про наявність розуміння, що є наступним рівнем таксономії Блума.

Учні демонструють розуміння сенсу інформації з якою вони стикаються, перефразовуючи її своїми словами. Учитель може спробувати дізнатися як учні розуміють інформацію, попросивши їх порівняти чи зіставити певні факти та інформацію. Це дозволяє учням використовувати знання, навички або прийоми в нових ситуаціях через «Застосування» – третій рівень таксономії Блума.

На більш високих рівнях таксономії, ми бачимо, що цілі навчання пов'язані з аналізом. Після аналізу йде оцінювання, яке теж є важливим для розвитку критичного мислення.

І, нарешті, вершина таксономії Блума – це рівень синтезу, що передбачає створення нового продукту в конкретній ситуації.

Отже, ми повинні також звертати увагу на вікові та психологічні особливості учнів на уроках домашнього читання для того, щоб отримати максимально ефективний результат. Домашнє читання є чудовою площиною для вираження власних думок та розвитку навичок та вмінь критичного мислення, де учні старшого шкільного віку намагаються самовиразитися, самоствердитися, відстояти свої погляди і переконання. Завданням вчителя на цьому етапі є вмотивувати їх і навчити висловлювати свої думки обґрунтовано та самостійно. Таксономія Блума якнайкраще сприяє у досягненні цієї мети.

2.2. Мета та зміст навчання домашнього читання як окремого виду читання у старшій школі

Сучасна система навчання іноземних мов дає можливість застосовувати комунікативно-діяльнісний підхід до оволодіння мовами як важливим засобом міжкультурного спілкування, до усвідомлення учнями особливостей культури народів, мови яких вивчаються, власної національної культури [45].

Навчання читання, зокрема домашнього, відповідає, на нашу думку, максимально реалізації цієї мети. Адже читання оригінальної художньої літератури мовою, що вивчається, сприяє розвитку усного мовлення, збагачує словниковий запас, знайомить з культурою і літературою країни, мова якої вивчається, розвиває мислення [22, с. 168].

Проблемою навчання домашнього читання в старших класах загальноосвітньої школи займалися такі науковці як В. Фадєєв, І. Шульга, О. Шерстюк, Г. Пономарьова. Аналіз літератури з питання дозволяє зробити висновок, що домашнє читання, в залежності від кінцевої мети, може бути за своєю природою є ознайомлювальним або інтенсивним. За характером розуміння – це синтетичне читання, основна увага направлена на сприйняття інформації, прихованої в тексті. За способом читання це читання про себе або в ідеальному вигляді – візуальне читання. За місцем і часом читання – це позакласне домашнє читання.

Домашнє читання - це читання оригінальної художньої літератури на мові, що вивчається, яке сприяє розвитку усного мовлення і збагачує словниковий запас учнів, знайомить з культурою і літературою країни мова якої вивчається, і також розвиває аналітичне мислення. Тому на уроці англійської мови домашнього читання має приділятися особлива увага. При роботі з художньою літературою на уроці учень розвиває свої комунікативні навички. Він стикається з сучасною живою мовою, а не умовно-навчальною. В учня є можливість висловити свою думку і дати оцінку твору, героям та ситуаціям. Але щоб читання було захоплюючим і розвиваючим, необхідно проводити роботу над текстом, як перед читанням уривка, так і після, щоб допомогти учням зрозуміти текст та активізувати нові мовні одиниці [50].

Основне призначення домашнього читання – це отримання інформації із текстів на іноземній мові. Систематична та планомірна робота над домашнім читанням є одночасно важливим джерелом і засобом збільшення лексичного запасу та розвитку навичок та вмінь усного мовлення [44].

Щодо вимог до текстів для домашнього читання, то вони можуть не повторювати тематику усного мовлення, але повинні будуватися на знайомому мовному матеріалі, бути новими для учнів, відповідати їх інтересам і вікові, мати виховну та культурознавчу цінність. За цими критеріями найбільш вдалим будуть художні тексти. Проаналізувавши календарне планування до підручника О.Карпюк, за яким навчаються учні 10-11 класів, на домашнє читання виділяється один урок на тему та пропонується використовувати тести, що відповідають темі [46].

Ми погоджуємося з думкою Л. Левицької, що дублювання текстів для домашнього читання з темами, що пропонує навчальна програма є зайвими. Доцільним є використання творів художньої літератури для повноцінного оволодіння іноземною мовою, а використання науково-популярної та нехудожньої літератури є неефективним. В підлітковому віці інтерес до читання науково-популярної літератури несе нестійкий та індивідуальний характер. Сприйняття цієї літератури вимагає певного рівня фонових знань, а інформація, що міститься в художній літературі не залежить від підготовленості учня до сприйняття тексту [14].

Важливе значення має відбір вчителем текстів для домашнього читання, які він рекомендує учням. При відборі текстів для читання необхідно враховувати зміст навчальних матеріалів, принцип автентичності та доступності, а також робити акцент на літературно-краєзнавчий підхід [48].

Виділяють декілька освітніх функцій домашнього читання. Культуротворча функція забезпечує збереження, передачу і розвиток загальноосвітньої культури учнів засобами літературно-художнього компонента, який передбачає доступ до світової культури. Це дає можливість внести істотний внесок в підвищення рівня їх гуманітарної освіти. До розвиваючої функції домашнього читання відноситься формування самостійного естетичного ставлення до навколишнього світу, критичного і творчого мислення, гуманістичних ціннісних орієнтацій в процесі знайомства з кращими літературними творами зарубіжної літератури. Навчальна функція домашнього читання полягає в співвідношенні змісту твору з своїм

особистим досвідом і вміння аргументовано викласти своє розуміння проблем, порушених у художньому творі [23, с. 21].

У контексті нових підходів і змін у стратегіях навчання іноземних мов та мовної освіти в цілому, домашнє читання творів художньої літератури країни, мова якої вивчається, стає важливим і невід'ємним аспектом процесу навчання іноземних мов, при цьому, саме поняття «домашнє читання» потребує нового осмислення, а його реалізація як змістового компонента навчання потребує розробки методичних положень, пов'язаних з його проведенням та організацією [6, с.16].

Проблема розвитку навичок говоріння в умовах сучасної загальноосвітньої школи залишається як і раніше не до кінця вирішеною методичне завдання. На жаль, не до кінця використовується можливість вдосконалення навичок говоріння на основі тексту для читання, так як досить часто організація навчальної діяльності на уроках домашнього читання зводиться лише до читання і переказу прочитаного. Адже висловлюючи своє ставлення до тексту, учень може використовувати матеріал прочитаного тексту, але він не повинен переказувати текст, так як всі навколишні з текстом знайомі. Висловлюючи своє ставлення до прочитаного, учень буде виконувати кожен раз нову мовну завдання, а отже, йому будуть потрібні різні мовні одиниці: як ті, які учні засвоїли раніше, так і нові, які зустрілися в тексті. Таким чином, буде здійснюватися комбінування нового і засвоєного раніше мовного матеріалу. Саме завдяки комбінуванню і відбувається вдосконалення навичок володіння мовним матеріалом на середньому ступені навчання.

Методисти та вчителі пропонують безліч вправ та завдань для роботи над текстом. Види вправ та завдань залежать від того яка мета стоїть перед учнями. Якщо ми хочемо лише проконтролювати зміст, то це читання заради читання. А якщо наша мета розвивати критичне мислення, то потрібно розробити вправи, що, окрім власне розуміння, стимулюють переосмислення, оцінювання та використання змісту прочитаного у новому контексті.

Так, Е.Н. Соловова пропонує наступний ряд творчих завдань, що розвивають критичне мислення учнів.

1. Спробувати уявити поведінку героїв у змінених умовах (кілька років по тому, запитати, що могло статися з героями за інших умов).
2. Переказати текст від імені різних персонажів.
3. Запропонувати картину-ілюстрацію до тексту, не малюючи її, а просто описати, що там буде.
4. Написати запитання до персонажів (про можливості опинитися там).
5. Розглянувши ілюстрацію до тексту, написати твір на тему «Що відчуває герой (героїня) в даний момент».
6. Написати рекламну брошуру будь-якого місця з тексту.
7. Написати коротку анотацію до книги, яка могла б послужити вступом.
8. Написати листа герою або героїні книги, попереджаючи його (її) про те, що може трапитися. Дати пораду герою (героїні).
9. Написати твір про свого улюбленого персонажа.
10. Порівняти персонажів книги (можна з персонажем з іншої книги).
11. На основі ситуації тексту, написати свій текст в іншому жанрі.
12. Підібрати / відібрати прислів'я, які найкраще підходять за змістом до даної ситуації і найбільш точно передають ідею тексту [26, с. 163].

Отже, домашнє читання є необхідним аспектом у навчальному процесі на старшому ступені загальноосвітньої школи, так як воно є одночасно джерелом і засобом збільшення лексичного запасу учнів, підґрунтям для розвитку навичок та вмінь усного мовлення, письма, критичного мислення, розширення культурного кругозору тощо.

2.3. Шляхи розвитку навичок критичного мислення у ході читання художнього тексту на уроці домашнього читання із залученням таксономії Блума.

Читання є одним із найефективніших інструментів для розвитку критичного мислення. По-перше, концепції, які є основою всіх видів мислення, збагачуються

та поширюються через досвід, що здобувається через читання книг, журналів, газет та інших друкованих матеріалів. По-друге, мисленнєві операції залежать від витонченості мови і звісно читання допомагає збагачувати словниковий запас [1, с. 118].

Критичне мислення включає в себе логічне мислення та міркування (дедуктивне та індуктивне), а також такі мисленнєві операції та вміння, як порівняння, класифікування, впорядкування, ранжування, прогнозування, планування, висунання гіпотез та критичної оцінки.

Критичне мислення передбачає створення чогось нового або оригінального. Учні можуть розвивати критичне мислення під час читання у ході виконання таких «завдань-процедур»:

- 1) коли вони піднімають життєві питання та проблеми з прочитаного тексту, а також пропонують можливі варіанти їх вирішення;
- 2) коли збирають та оцінюють відповідну інформацію, а потім інтерпретують її;
- 3) коли перевіряють свої тлумачення за допомогою знань та досвіду;
- 4) коли досліджують свої припущення та їх наслідки;
- 5) коли використовують, те що вони прочитали для ефективного спілкування з іншими.[42, с. 127].

Перед тим як почати читати, учнів потрібно зацікавити. Поставивши запитання можна дізнатись як учень буде обробляти нову інформацію.

Одним із найефективніших та дієвіших шляхів розвитку критичного мислення вважають таксономію Бенджаміна Блума. Таксономію цілей навчання Бенджаміна Блума представлено у вигляді класифікації навичок мислення або ж мисленнєвих операцій, що можуть бути використані у навчанні критичного мислення. Ці шість навичок часто зображаються у вигляді піраміди. Таке представлення демонструє ієрархічний підхід до розвитку критичного мислення.

Читання, на нашу думку, якраз і є тим видом розумової та мовленнєвої діяльності, який максимально дозволяє реалізувати цю мету. Перед тим як почати читати, учнів потрібно зацікавити. Поставивши спеціальні “розвідувальні”

запитання можна дізнатися як учень буде обробляти нову інформацію. Завдяки запитанням перед початком читання можна не лише оцінити фонові знання учнів, але й допомогти учням у створенні зв'язків між попереднім досвідом та новою інформацією.

Крім того, правильні запитання перед читанням можуть не лише викликати інтерес до історії або тексту, але й звернути увагу учня на важливу інформацію і сконцентруватися на ній. Використовуючи таксономію Блума у ході читання учні проходять шляхи розвитку критичного мислення від найнижчого до найвищого, а саме:

Рівень Знань: учень згадує та відтворює інформацію, яку він вже вивчив та знає. На цьому етапі можливо використати такі вправи, як:

- Зробити список основних подій, які відбувалися в історії, тексті.
- Відновити хронологію подій.
- Написати фрагменти тексту, які учень пам'ятає.
- Перелічити тварин/ персонажів/ речі які були згаданими.
- Відшукати певні слова.
- Розробити карту історії.

Рівень Розуміння: учень розуміє та може (інтерпретувати) пояснити матеріал, встановлює зв'язок між поданим матеріалом та наслідками.

- Зробити доповідь перед класом.
- Проілюструвати основну ідею.
- Намалювати малюнок, що показує послідовність подій.
- Переказати історію власними словами.
- Визначити основні моменти.

Рівень Застосування: учень може застосовувати певну інформацію в життєвій ситуації або в завданні з мінімумом інструкцій.

- Створити діораму, що відображає важливі моменти.
- Створити головоломку, використовуючи ідеї з історії.
- Розробити рекламу.

- Створити мурал чи колаж.
- Продовжити історію.

Рівень Аналізу: учень класифікує, передбачає і робить висновки.

- Скласти анкету для збору інформації.
- Провести розслідування.
- Придумати головоломку.
- Написати біографію.
- Підготувати доповідь.

Рівень Оцінювання: учень може давати оцінку.

• Запропонувати учням підготувати критерії для оцінювання конкурсу, змагань, шоу.

- Провести дебати.
- Створити буклет.
- Створити карту пам'яті.
- Написати лист

Рівень Синтезу: учень може створювати, поєднувати та інтегрувати попередні знання в новий продукт.

- Написати радіо шоу, пісню, вірш.
- Створити обкладинку для диска, відео гри, книги, історії, фільму.
- Придумати ритм або мелодію [60].

Дослідивши це питання, ми дійшли висновку, що на перших етапах впровадження методики розвитку критичного мислення на уроках англійської мови з домашнього читання необхідно розробляти вправи за ієрархією, що розробив Бенджамін Блум. Тобто, навички мислення нижчого рівня (знання, розуміння, застосування) повинні бути отримані до того, як учні почнуть розвивати мисленнєві навички вищого рівня (аналізу, оцінювання та створення/продукування). З часом, коли учні зможуть вже відносно вільно виконувати мисленнєві операції різного рівня, можна буде їх вже інтегрувати та за необхідності дещо змінювати порядок виконання.

**РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК
КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ХОДІ РОБОТИ НАД
АНГЛОМОВНИМ ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ НА УРОКАХ ДОМАШНЬОГО
ЧИТАННЯ**

3.1. Комплекс вправ для розвитку критичного мислення учнів 10-11 класів

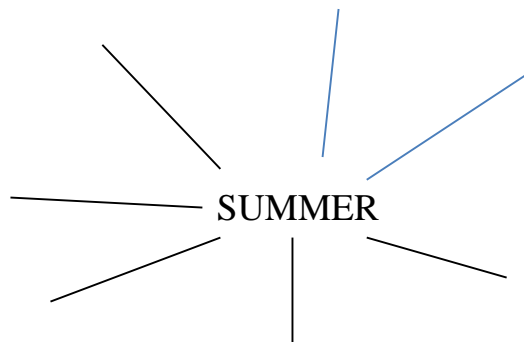
Ми розробили комплекс вправ до коротких історій, що можна використовувати для домашнього читання в 10-11 класах.

Перша історія до якої було розроблено першу групу вправ це «**All Summer in a Day**», написана Реєм Бредбері [59], що знаходиться у додатку В.

Перед початком читання учням доцільно задати такі завдання, для того, щоб зацікавити їх у читанні історії вдома та подальшої роботи з текстом на уроці.

1. Вчитель пише на дошці слово «літо» і пропонує учням написати слова, які приходять їм на думку, коли чують це слово.

Brainstorm the words that come in your mind when you hear the word «summer». Come to the blackboard and write one word each.

2. Можна запропонувати учням прослухати звуки дощу або подивитися на малюнок та написати коротко, що вони відчують.

I want you to look attentively at the picture and write down what comes in mind, what feelings emerge from watching at it.

Рис.3.1. Дівчина Марго.

3. Make groups of 4 and share your thoughts.

Домашнім завданням для учнів буде прочитати історію.

Your homework will be to read a short story by Ray Bradbury “All summer in a day”.

Вправи, що виконуються після прочитання тексту побудовані ієрархічно таксономією Бенджаміна Блума.

Перевірити **Рівень знань (Knowledge/Remembering)** учнів можна за допомогою таких вправ:

Мета: сформувати базові навички критичного мислення (Low Order Thinking Skills).

Вправа 1. Answer the questions please:

- What is the title of the story?
- Recall some interesting information about the author.

- Please, name the main character of the story.
- Do other children love Margot? Why?
- Were there mentioned other characters? Recall them.
- Underline the information that describes Margot.
- What is special about the day that described in the story?
- What planet was described and how?

Вправа 2. Get in groups of four. Create a time line of events that happened in the story “All summer in a day” and present it.

Вправа 3. Find the words in the word search.

Word search: gush, concussion, slacken, feverish, frail, drench, vital, consequence, predict, closet, slam, muffled, midst, avalanche, tornado, hurricane, volcanic eruption, repercussion, tumultuously, fade, thunder.

NAME: _____ DATE: _____

B U G
E J R S X F K A N
U T B Y H T L H U O W U F
E P Y W U I V V F Z O A N P F Z M
N Q H K S O A R O W F X U V R C F W T
G D E H C N E R D E H I K B A A E B H Y D
F E R B Z A O L L D P D E T M C L D F D O
E M E D V R I I I H A M E J B N A O A N J X K
N C F R A J A Y D S F O G R E E K E C N U D D
I A N H W U R R I H X S X L D C Y V M V Q C H I M
R C P Q D F P F G B B D U R I L U X X Y K A H T A
I I R N A F T T F U E B N C S U T S D I M D I E W
M Y R E I E L C P I X S P T U N P M I S U T O H X C I
L S R D M Z A J T O O M H O F E O P C K I R R Q X H R
X M U I Q E A V Q K D N U P H K Z C X E B O T N X P F
K H C D K J I J X N T W S K P A R C L C A N G Q U
K E T D V O T O O L E I C J N T N P A L O Y N K I
W U C H R R A R U S R N O V E E V M Y S D I W D O
I C K R O L M L E T M S S U S N N V L A V W J
Z I X R V U A V W H L O Q O G I W L J N C T C
V R C T M E O W A L E B G E I W T H R Y W
T O V P F S T C C S Z M C I N A C L O V A
R W S A V K G N E Z K P B P R H P T Y
E A W E G O A A I J H R J Y N Z O
N P C A M U F F L E D F H
F E L D H Y N V E
X S S

GUSH
CONCUSSION
SLACKEN
FEVERISH
FRAIL
DRENCH
VITAL
CONSEQUENCE
PREDICT
CLOSET
SLAM
MUFFLED
MIDST
AVALANCHE
TORNADO
HURRICANE
VOLCANIC
ERUPTION
REPERCUSSION
TUMULTUOUSLY
FADE
THUNDER

Рис.3.2. Пошук слів.

Створено на сайті: A to Z Teacher Stuff [45].

Вправа 4. Match the statements with the characters who said them.

- 1) Aw, you didn't write that!
 - 2) "Speak when you're spoken to."
 - 3) It's like a penny
 - 4) "Ready, children?"
- a) Teacher
 - b) William
 - c) A boy
 - d) Margot

Рівень Розуміння (Comprehension/Understanding):

Мета: розвинути базові навички критичного мислення, що відповідають рівню «Розуміння».

Вправа 5. Retell the story in your own words.

Вправа 6. Outline the main points of the story.

Вправа 7. Make a cartoon strip that is showing the sequence of the events.

Вправа 8. Draw a picture that happened before and after the passage “ "Ready, children?" She glanced at her watch.... Then one of them gave a little cry. ”

Рівень застосування (Application/Applying) :

Мета: 1) розвинути навички критичного мислення рубіжного рівня «Застосування».

2) забезпечити поступовий перехід до рівнів мислення вищого порядку (Higher Order Thinking Skills (HOTs)).

Вправа 9. Transfer the main character Margot to a new setting.

Вправа 10. Can you give an example of people who have the same problems?

Вправа 11. How would you solve the situation that happened in the story?

Вправа 12. Finish the story.

Рівень Аналізу (Analysis/Analysing):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Аналізу».

Вправа 13. Identify general characteristics of main characters.

Вправа 14. What is an important event? What is an unimportant event?

Вправа 15. Select the parts of the story that were the saddest.

Вправа 16. Select the parts of the story that were the happiest.

Вправа 17. Let's make 2 groups. I will give you the cards, there will be written important and unimportant events. The first group has to find important events and the second unimportant events. Then try to explain why you think so.

It has been raining for seven years and the children are waiting for the sun.	The children are nine years old.
William and the others put Margot in the closet.	Margot talks about the sun and remembers what it looked like.
The teacher is not in the room.	The sun comes out and the children go out and play.
Margot and the family might go back to Earth.	The sun felt like a warm iron.
William pushes Margot and shouts at her.	The rain returns.
Margot cries.	William thinks the sun will not come out and gets angry.
The girl remembers Margot.	The children crowded to a huge door.

1. Distinguish what could happen in real life and what couldn't?

Рівень Оцінювання (Evaluation/Evaluating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTs)), що відповідають рівню «Оцінювання».

Вправа 18. What would you change in the story?

Вправа 19. Do you think the children did the right thing?

Вправа 20. Is there a better solution to this story?

Рівень Синтезу (Synthesis/Creating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTs)), що відповідають рівню «Синтез».

Вправа 21. Design a book cover for the story “All Summer in a Day” by Ray Bradbury.

Вправа 22. Write readers theatre based on the story “All Summer in a Day” by Ray Bradbury.

Вправа 23. Compose a rhyme to the story.

Вправа 24. Change some part of the story to create a new one.

Наступна група вправ для історії «**What Do Fish Have to Do With Anything?**» [58], написана Аві, знаходиться у додатку Г.

Перевірити **Рівень знань (Knowledge/Remembering)** учнів можна за допомогою таких вправ:

Мета: сформувані базові навички критичного мислення (Low Order Thinking Skills).

Вправа 1. Answer the questions:

1. What do you know about the author of the story?
2. What is the title of the story?
3. Can you recall the main characters that were in the story?
4. What's the author tells us about Mrs. Markham and Willie?
5. Why does Willie's mother refuse to give money to a homeless man?
6. Can you select the main events in the story?
7. Who was the initiator of the talk with a homeless man?

8. What do you know about homeless man?

Вправа 2. Fill in the appropriate word from the list and translate it.

decent		abandon		inevitably		threshold		torn		nuisance	
urgency		measure		hoarsely		ashamed		interval		cure	
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []						[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []					
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []						[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []					
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []						[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []					
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []						[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []					
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []						[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []					
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []						[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []					

Рис.3.3. Форма слова.

Створено за допомогою сайту: A to Z Teacher Stuff [45].

Вправа 3. Write a list of any pieces of information you can remember.

Вправа 4. Match the word with its definition :

threshold	period of time between events
interval	embarrassed
urgency	doorway; entrance
ashamed	pressure; insistence

Рівень Розуміння (Comprehension/Understanding):

Мета: розвинути базові навички критичного мислення, що відповідають рівню «Розуміння».

Вправа 5. Can you explain what is happening between Willie and a homeless man?

Вправа 6. How would you classify the type of relations between Willie and his mother?

Вправа 7. What is the main idea of the story?

Вправа 8. Draw pictures to show an important event of the story.

Вправа 9. Rewrite the story putting the events into chronological order.

Вправа 10. Retell the story in your own words.

Вправа 11. Write a summary report of an event that happened with Willie and a homeless man.

Рівень застосування (Application/Applying) :

Мета: 1) розвинути навички критичного мислення рубіжного рівня «Застосування».

2) забезпечити поступовий перехід до рівнів мислення вищого порядку (Higher Order Thinking Skills (HOTS)).

Вправа 12. How would you solve the situation that happened between the boy and his mother using what have you learned before?

Вправа 13. What would result if Mrs. Markham allowed Willie to look at a homeless man?

Вправа 14. What questions would you ask in an interview with Willie?

Вправа 15. What questions would you ask in an interview with Mrs. Markham?

Вправа 16. What questions would you ask in an interview with a homeless man?

Вправа 17. What facts would you choose to show the main events of the story?

Рівень Аналізу (Analysis/Analysing):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Аналізу».

Вправа 18. What ideas justify the conclusion of the story?

Вправа 19. What was the turning point?

Вправа 20. What's the relationship between Willie and a homeless manline?

Вправа 21. Design a questionnaire to gather information about the main characters in the story.

Вправа 22. Compare the mother's and boy's thoughts about happiness.

Вправа 23. Contrast the ways of thinking about homeless people in the story and in real life.

Рівень Оцінювання (Evaluation/Evaluating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Оцінювання».

Вправа 24. Do you think helping homeless people is a good or bad thing?

Вправа 25. What influence would a talk with homeless people have on our lives?

Вправа 26. Write a letter to Mrs. Markham advising on changes needed at her life.

Вправа 27. Give some recommendations how to behave with homeless people.

Рівень Синтезу (Synthesis/Creating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Синтез».

Вправа 28. How else would you finish the story?

Вправа 29. Design an advert for a short story “What Do Fish Have to Do With Anything?” by Avi.

Вправа 30. Write a short story with such characters: mother, son and a homeless person.

The Dinner Party after N. Monsarrat, знаходиться у додатку Д.

Перевірити **Рівень знань (Knowledge/Remembering)** учнів можна за допомогою таких вправ:

Мета: сформувати базові навички критичного мислення (Low Order Thinking Skills).

Вправа 1. Answer the questions.

1. What is the title of the story?
2. Who is the author of the story?
3. What is the name of the character that is described in the story?
4. Where does the story take place?
5. Recall the guests that were in villa.
6. Describe uncle Octavian.

Вправа 2. Match the phrases from the text with translation.

A. It is said to have once belonged	a) лазуровий берег
B. Make amends	b) стара любов
C. He was left with	c) власник газети
D. Lean forward	d) нахилитися
E. Cote d'Azur	e) кажуть, воно колись належало
F. Worth	f) передаватися
G. A newspaper proprietor	g) залишати чоловіків, доки вони п'ють портвейн
H. To be passed	h) вартістю
I. "old flames"	i) компенсувати
J. Leave the gentlemen to their port	j) з чим він залишився

Вправа 3. Make a list of the main events of the story.

Вправа 4. Write a list of information of any pieces of information you can remember.

Вправа 5. Find the words in the word search.

- f) It is said to have once belonged
- g) Was passed
- h) Leave the gentlemen to their port
- i) Worth
- j) Make amends
- k) He was left with.

Вправа 11. Make a cartoon strip showing the sequence of events in story “The Dinner Party ” after N. Monsarrat.

Рівень застосування (Application/Applying) :

Мета: 1) розвинути навички критичного мислення рубіжного рівня «Застосування».

2) забезпечити поступовий перехід до рівнів мислення вищого порядку (Higher Order Thinking Skills (HOTS)).

Вправа 12. How would you solve the problem that happened in the story with the ring?

Вправа 13. Can you give an example of a similar story in real life?

Вправа 14. What would be the result if uncle Octavian allowed to search for the ring?

Вправа 15. Continue the story. Write about 5 sentences.

Рівень Оцінювання (Evaluation/Evaluating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Оцінювання».

Вправа 16. What do you think about stealing things?

Вправа 17. What are the consequences of stealing things?

Вправа 18. Make a booklet about stealing.

Рівень Синтезу (Synthesis/Creating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Синтез».

Вправа 19. Design a cover to the story.

Вправа 20. Recommend the story to some celebrity.

Вправа 21. Write a paragraph to uncle Octavian and give him some advice.

“Thank you, Ma’am” by Langston Hughes [7, 119-122], знаходиться у додатку Є.

Перевірити **Рівень знань (Knowledge/Remembering)** учнів можна за допомогою таких вправ:

Мета: сформувати базові навички критичного мислення (Low Order Thinking Skills).

Вправа 1. Recall all the characters of the story “Thank you Ma’am”

Вправа 2. Answer the questions.

1. Where does the story take place?
2. Which character appears first in the story?
3. How does the story end?

Вправа 3. Write three facts from the story.

Вправа 4. From what you read in the story describe the main character.

Вправа 5. Use the facts that were in the story and describe the setting of the story.

Рівень Розуміння (Comprehension/Understanding):

Мета: розвинути базові навички критичного мислення, що відповідають рівню «Розуміння».

Вправа 6. Answer the questions.

1. How did the boy feel at the beginning of the story?
2. How did the boy feel at the end of the story?
3. What is the main event in the story? Why did it happen?

Вправа 7. Tell us, what the story is about, in your own words.

Вправа 8. Explain why the story has the title “Thank you, Ma’am”.

Вправа 9. Draw a picture of the main event of the story.

Рівень застосування (Application/Applying) :

Мета: 1) розвинути навички критичного мислення рубіжного рівня «Застосування».

2) забезпечити поступовий перехід до рівнів мислення вищого порядку (Higher Order Thinking Skills (HOTS)).

Вправа 10. Think of a situation that occurred to a boy in the story and decide whether you would have done the same thing as he did or something different. Write what you might have done.

Вправа 11. Select any of the people that were in the story “Thank you, Ma’am” and think of some things each would do if he/she came to your school during reading lesson.

Вправа 12. What would you do if you met Mrs. Jones?

Вправа 13. If you met Roger on the street, what would you talk about?

Вправа 14. If you met Mrs. Jones on the street, what would you talk about?

Вправа 15. Give some examples of people who have had the same problems as Roger from the story.

Вправа 16. Give some examples of people who have done the same thing as Mrs. Jones to Roger.

Рівень Аналізу (Analysis/Analysing):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Аналізу».

Вправа 17. What part of the story was the most exciting?

Вправа 18. What things happened in the story “Thank you, Ma’am”, that couldn’t have happened in real life?

Вправа 19. I will give you some parts of the story. You have to think of a good title for each of the parts.

She was a large woman with a large purse that had everything in it but hammer and nails. It had a long strap, and she carried it slung across her shoulder. It was about eleven o'clock at night, and she was walking alone, when a boy ran up behind her and tried to snatch her purse. The strap broke with the single tug the boy gave it from behind. But the boy's weight and the weight of the purse combined caused him to lose his balance so, instead of taking off full blast as he had hoped, the boy fell on his back on the sidewalk, and his legs flew up. The large woman simply turned around and kicked him right square in his blue-jeaned sitter. Then she reached down, picked the boy up by his shirt front, and shook him until his teeth rattled.

Puc.3.5.Part 1.

"Then we'll eat," said the woman, "I believe you're hungry—or been hungry—to try to snatch my pocketbook." "I wanted a pair of blue suede shoes," said the boy. "Well, you didn't have to snatch my pocketbook to get some suede shoes," said Mrs. Luella Bates Washington Jones. "You could of asked me." "M'am?" The water dripping from his face, the boy looked at her. There was a long pause. A very long pause. After he had dried his face and not knowing what else to do dried it again, the boy turned around, wondering what next. The door was open. He could make a dash for it down the hall. He could run, run, run, run, run!

Puc.3.6.Part 2.

After that the woman said, "Pick up my pocketbook, boy, and give it here." She still held him. But she bent down enough to permit him to stoop and pick up her purse. Then she said, "Now ain't you ashamed of yourself?" Firmly gripped by his shirt from the boy said, "Yes'm." The woman said, "What did you want to do it for?" The boy said, "I didn't aim to." She said, "You a lie!" By that time two or three people passed stopped, turned to look, and some stood watching. "If I turn you loose, will you run?" asked the woman. "Yes'm," said the boy. "Then I won't turn you loose," said the woman. She did not release him. "I'm very sorry, lady, I'm sorry," whispered the boy. "Um-hum! And your face is dirty. I got a great mind to wash your face for you. Ain't you got nobody home to tell you to wash your face?" "No'm," said the boy. "Then you will get washed this evening," said the large woman starting up the street, dragging the frightened boy behind her. He looked as if he were fourteen or fifteen, frail and willow wild, in tennis shoes and blue jeans. The woman said, "You ought to be my son. I would teach you right from wrong. Least I can do right now is to wash your face. Are you hungry?" "No'm," said the being dragged boy. "I just want you to turn me loose." "Was I bothering you when I turned that corner?" asked the woman. "No'm."

"But you put yourself in contact with me," said the woman. "If you think that this contact is not going to last awhile, you got another thought coming. When I get through with you, sir, you are going to remember Mrs. Luella Bates Washington Jones."

Puc. 3.7. Part 3.

The woman was sitting on the day-bed. After a while she said, "I were young once and I wanted things I could not get." There was another long pause. The boy's mouth opened. Then he frowned, but not knowing he frowned. The woman said, "Um-hum! You thought I was going to say but, didn't you? You thought I was going to say, but I didn't snatch people's pocketbooks. Well, I wasn't going to say that." Pause. Silence. "I have done things, too, which I would not tell you, son—neither tell God, if he didn't already know. So you set down while I fix us something to eat. You might run that comb through your hair so you will look presentable." In another corner of the room behind a screen was a gas plate and an icebox. Mrs. Jones got up and went behind the screen. The woman did not watch the boy to see if he was going to run now, nor did she watch her purse which she left behind her on the day-bed. But the boy took care to sit on the far side of the room where he thought she could easily see him out of the corner of her eye, if she wanted to. He did not trust the woman not to trust him. And he did not want to be mistrusted now. |

Puc. 3.8. Part 4.

“Do you need somebody to go to the store,” asked the boy, “maybe to get some milk or something?” “Don’t believe I do,” said the woman, “unless you just want sweet milk yourself. I was going to make cocoa out of this canned milk I got here.” “That will be fine,” said the boy. She heated some lima beans and ham she had in the icebox, made the cocoa, and set the table. The woman did not ask the boy anything about where he lived, or his folks, or anything else that would embarrass him. Instead, as they ate, she told him about her job in a hotel beauty-shop that stayed open late, what the work was like, and how all kinds of women came in and out, blondes, red-heads, and Spanish. Then she cut him a half of her ten-cent cake. “Eat some more, son,” she said. When they were finished eating she got up and said, “Now, here, take this ten dollars and buy yourself some blue suede shoes. And next time, do not make the mistake of latching onto my pocketbook nor nobody else’s—because shoes come by devilish like that will burn your feet. I got to get my rest now. But I wish you would behave yourself, son, from here on in.” She led him down the hall to the front door and opened it. “Good-night! Behave yourself, boy!” she said, looking out into the street. The boy wanted to say something else other than “Thank you, m’am” to Mrs. Luella Bates Washington Jones, but he couldn’t do so as he turned at the barren stoop and looked back at the large woman in the door. He barely managed to say “Thank you” before she shut the door. And he never saw her again.]

Рис.

3.9. Part 5.

Вправа 20. Name two things that happened outside.

Вправа 21. Name two things that happened inside.

Рівень Оцінювання (Evaluation/Evaluating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTs)), що відповідають рівню «Оцінювання».

Вправа 22. Is Roger a good or a bad character? Why?

Вправа 23. Is Mrs. Jones a good or a bad character in the story? Why do you think so?

Вправа 24. Compare Mrs. Jones and Roger. Tell which one you think is better and why?

Вправа 25. With whom from the story would you like to spend the day with? Why?

Рівень Синтезу (Synthesis/Creating):

Мета: розвинути базові вміння критичного мислення (High Order Thinking skills (HOTS)), що відповідають рівню «Синтез».

Вправа 26. Draw a picture that depicts the story and add one thing that was not in the story.

Вправа 27. Write a short poem about the story.

Вправа 28. Make an advertisement of the story and try to sell the story to your classmates.

Вправа 29. Rewrite the story from Mrs. Jones' point of view.

Вправа 30. Write three new titles for the story that would give a good idea of what it is about.

3.2. Експериментальна перевірка розробленого комплексу вправ

Дослідження питання розвитку критичного мислення старшокласників на уроках домашнього читання проводилося в Стрижавській ЗОШ I-III ступенів. Для участі в експерименті було залучено 10 учнів 10 класу, віком 15-16 років. Їм був запропонований комплекс вправ, розроблений за принципом таксономії Бенджаміна Блума, що розвиває критичне мислення.

Критерії, за якими ми оцінювали учнів:

- Обґрунтованість та повнота відповідей.
- Використання активної лексики в розгорнутих відповідях.
- Різноманітність структур.
- Оцінка аргументів.

Учням потрібно було пройти тест, в якому було запропоновано по одній вправі на кожен рівень. Зразок тестів на початку та в кінці експерименту можна знайти у додатку Ж. Учні мали змогу отримати такі бали за кожен рівень: 100 – повна обґрунтована відповідь; 50 – часткова відповідь; 0 – неправильна відповідь або жодної відповіді. Далі в таблиці будуть наведені результати учнів на початку експерименту та після експерименту.

У дослідженні прийнята гіпотеза, згідно з якою в учнів старшої школи, в яких проводяться уроки домашнього читання за таксономією Бенджаміна Блума, сприяють розвитку критичного мислення на вищому рівні ніж в учнів старшої школи, у яких не проводяться уроки за даною технологією. Для того щоб оцінити креативність комплексу вправ важливо порівняти відповіді на початку експерименту та після проведення дослідження, на кожному з рівнів таксономії.

Перший рівень – це Знання. Таблиця 1 показує рівень учнів на даному рівні. Перший стовпець вказує на бали, які могли отримати учні. В другому стовпчику наведено кількість учнів, що отримали певні бали на початку експерименту. У третій колонці вказано відсоток учнів, що отримали дані бали на початку дослідження. Четверта колонка показує кількість учнів, що отримали бали за

заняття, що проводилося по завершенню експерименту. Остання, п'ята колонка показує відсоток учнів, що отримали бали по завершенню експерименту.

Таблиця 3.1.

Бали	Кількість учнів, що отримали бали на початку експерименту.	Відсоток на початку експерименту	Кількість учнів, що отримали бали по завершенню експерименту.	Відсоток по завершенню експерименту
0	0	0%	0	0%
50	4	40%	1	10%
100	6	60%	9	90%
Загальна к-сть	10	100%	10	100%

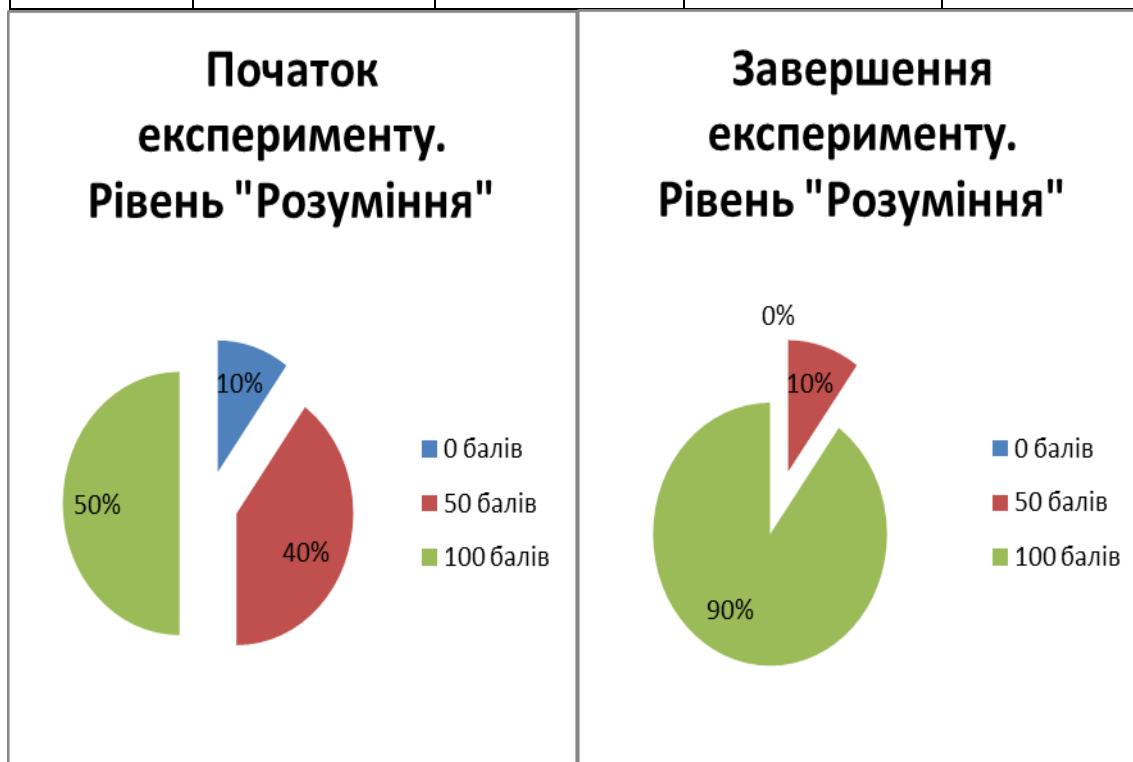

Графік 3.1. Відсоток учнів, що отримали певні бали на рівні «Знання».

Таблиця 2 показує порівняння експериментальної групи наступного рівня – Розуміння.

Таблиця 3.2.

Бали	Кількість учнів, що отримали бали на початку експерименту.	Відсоток на початку експерименту	Кількість учнів, що отримали бали по завершенню експерименту.	Відсоток по завершенню експерименту
0	1	10%	0	0%
50	4	40%	1	10%
100	5	50%	9	90%
Загальна к-сть	10	100%	10	100%

Графік 3.2.. Відсоток учнів, що отримали певні бали на рівні «Розуміння».

Таблиця 3 показує порівняння експериментальної групи на початку та після експерименту на третьому рівні таксономії Блума – Застосування.

Таблиця 3.3.

Бали	Кількість учнів, що отримали бали на початку експерименту.	Відсоток на початку експерименту	Кількість учнів, що отримали бали по завершенню експерименту.	Відсоток по завершенню експерименту
0	1	10%	0	0%
50	5	50%	2	20%
100	4	40%	8	80%
Загальна к-сть	10	100%	10	100%

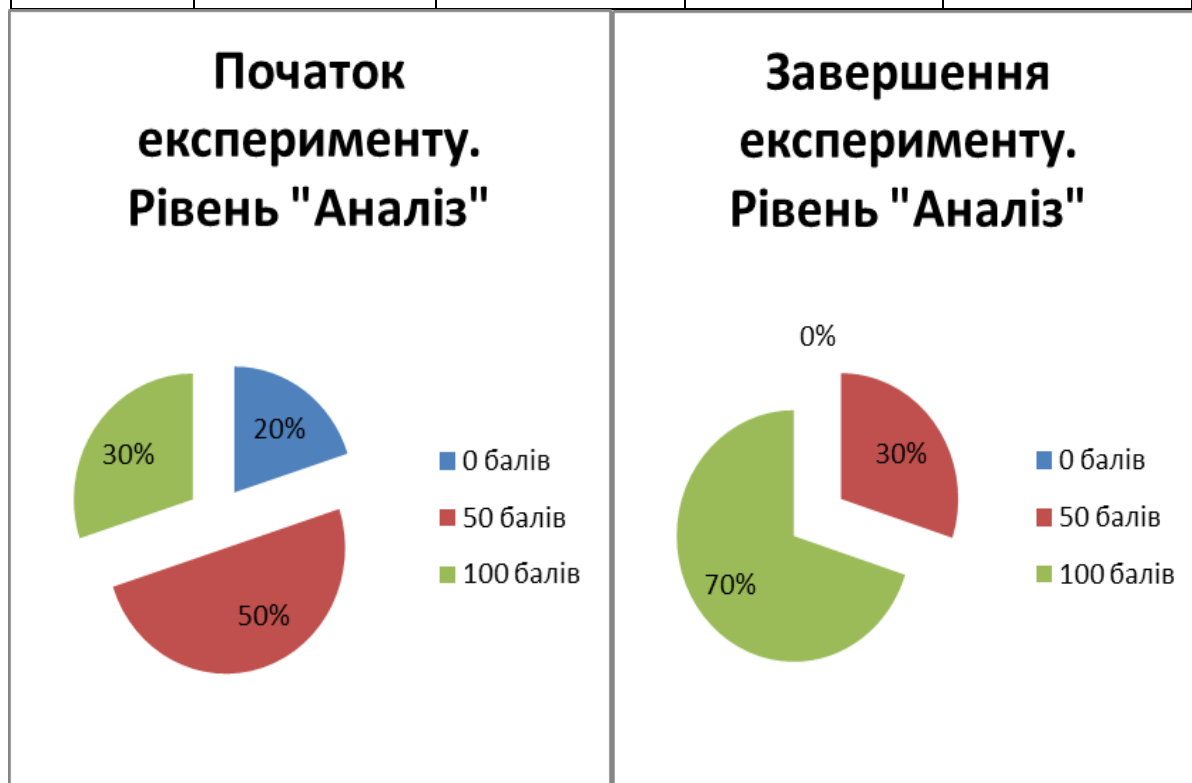

Графік 3.3. Відсоток учнів, що отримали певні бали на рівні «Застосування».

В таблиці 4 показано порівняння експериментальної групи на початку та після закінчення дослідження на рівні – Аналіз.

Таблиця 3.4.

Бали	Кількість учнів, що отримали бали на початку експерименту.	Відсоток на початку експерименту	Кількість учнів, що отримали бали по завершенню експерименту.	Відсоток по завершенню експерименту
0	2	20%	0	0%
50	5	50%	3	30%
100	3	30%	7	70%
Загальна к-сть	10	100%	10	100%

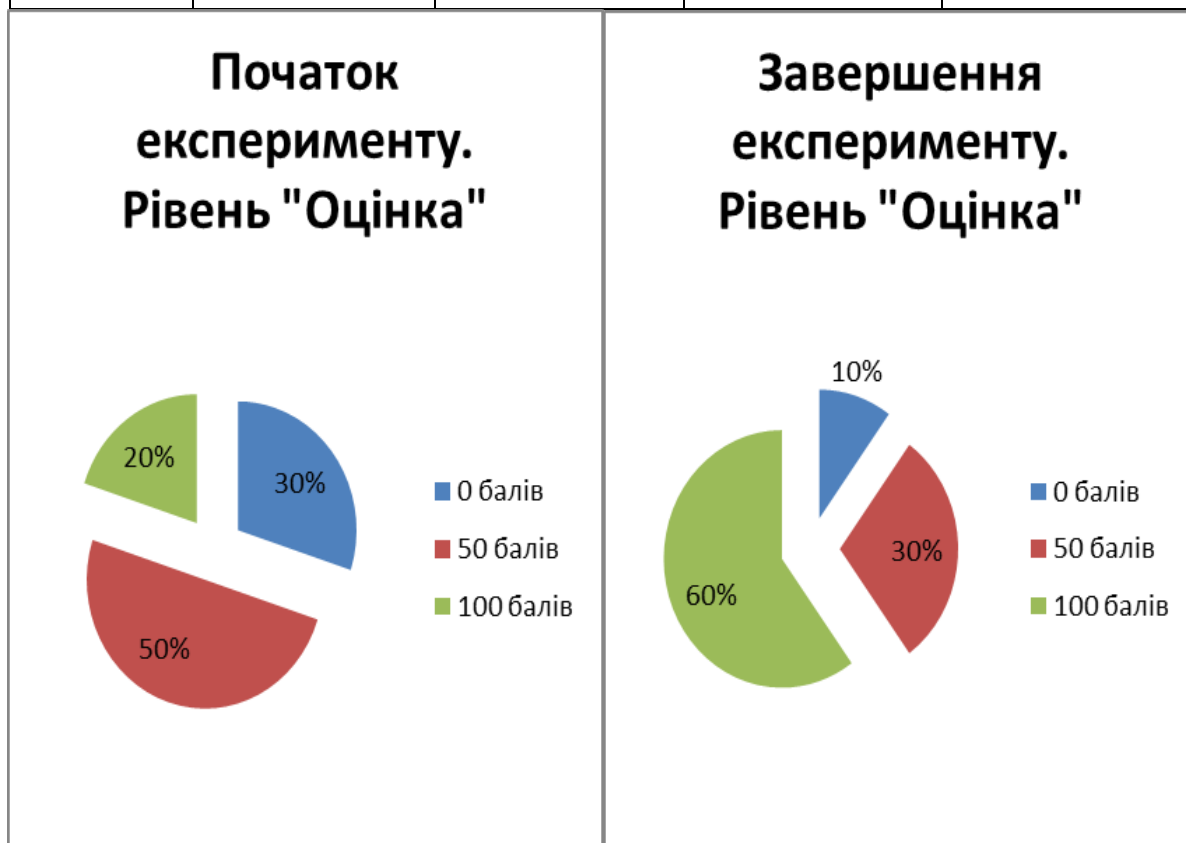

Графік 3.4. Відсоток учнів, що отримали певні бали на рівні «Аналіз».

В таблиці 5 показано порівняння експериментальної групи на початку та після закінчення дослідження на рівні – Оцінка.

Таблиця 3. 5.

Бали	Кількість учнів, що отримали бали на початку експерименту.	Відсоток на початку експерименту	Кількість учнів, що отримали бали по завершенню експерименту.	Відсоток по завершенню експерименту
0	3	30%	1	10%
50	5	50%	3	30%
100	2	20%	6	60%
Загальна к-сть	10	100%	10	100%

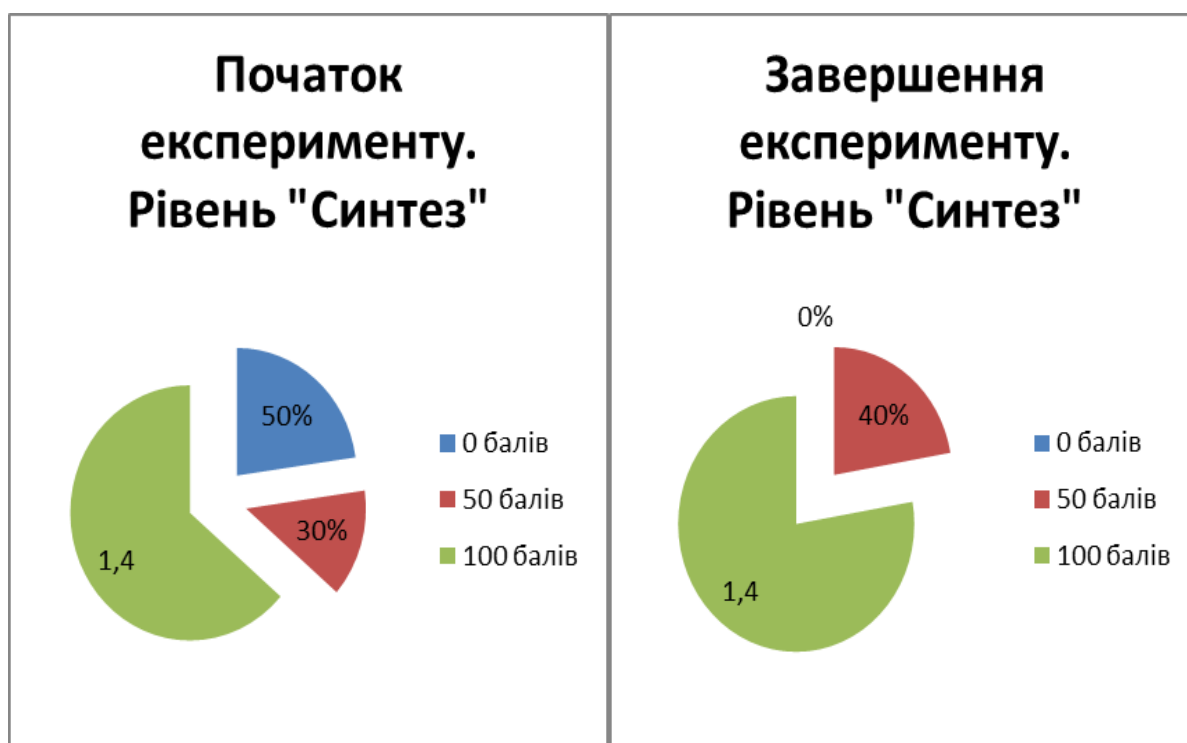

Графік 3.5. Відсоток учнів, що отримали певні бали на рівні «Оцінка».

Таблиця 6 показує порівняння експериментальної групи на початку та після експерименту на третьому рівні таксономії Блума – Синтез.

Таблиця 3.6.

Бали	Кількість учнів, що отримали бали на початку експерименту.	Відсоток на початку експерименту	Кількість учнів, що отримали бали по завершенню експерименту.	Відсоток по завершенню експерименту
0	5	50%	1	10%
50	3	30%	3	30%
100	2	20%	6	60%
Загальна к-сть	10	100%	10	100%

Графік 3.6. Відсоток учнів, що отримали певні бали на рівні «Синтез».

Порівнявши результати учнів на початку експерименту та після проведення експерименту, можна побачити, що кількість балів підвищувалась на кожному з рівнів, особливо на вищих рівнях мислення (High Order Thinking Skills), що вказує на те, що, завдяки проведенню уроків по таксономії Бенджаміна Блума в учнів розвивається критичне мислення. Відсоток учнів, що отримали по 100 балів на рівні «Знання» змінився з 60% на 90%, тобто збільшився на 30%. На усіх інших рівнях відсоток учнів, що отримали по 100 балів збільшився на 40%.

Аналіз проведеного експерименту свідчить про те, що використання технології навчання домашнього читання на уроках англійської мови за таксономією Бенджаміна Блума розвиває критичне мислення в старшокласників, ніж в учнів в яких проводяться уроки домашнього читання без залучення даної технології. Тому вчителям варто звернути увагу на вправи, які вони пропонують учням після прочитання художніх текстів.

ВИСНОВКИ.

Технологія розвитку критичного мислення розглядається дослідниками як інновація-модернізація. Однак, впровадження даної технології в навчальний процес не вимагає її суттєвої організаційної трансформації, що дозволяє застосовувати цю технологію в рамках традиційних форм навчання.

Як свідчить практика, вчителі в загальноосвітніх школах на уроках іноземної мови навчають здебільшого рівню «Розуміння», що є одним із нижчих рівнів мислення. Тому, ми можемо констатувати, що розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови, особливо англійської, приділяється недостатньо уваги. Тим не менш, за останніх декілька років, інтерес до розвитку критичного мислення взагалі та зокрема в області навчання іноземних мов в загальноосвітній школі в нашій країні, істотно зріс.

По поставленим на початку дослідження завданням нами були отримані наступні результати та висновки.

Критичне мислення – це підхід до навчання, що орієнтований на розвиток самостійної особистості, що творчо мислить, на самореалізацію «Я» учня, на розвиток творчого потенціалу учня, щоб він міг застосовувати отримані знання в подальшому житті й легко адаптуватися в навколишньому середовищі.

Використання технології навчання критичного мислення на уроках англійської мови дозволяє вчителю розвивати особистість учня, в першу чергу, при безпосередньому навчанні англійської мови, в результаті чого відбувається формування комунікативної компетенції, що забезпечує комфортні умови для пізнавальної діяльності та самовдосконалення. Завдання, метою яких є розвиток активної розумової діяльності, стимулюють інтерес учнів до вивчення іноземної мови, допомагають досягти реальних успіхів в оволодінні предметом.

В процесі застосування технології критичного мислення на уроках з домашнього читання:

- Відбувається навчання узагальненим знанням, умінням, навичкам і способам мислення.

- Виробляється направленість на самореалізацію, пошук власної технології навчання.

- В учнів формуються власні знання в рамках власної пошукової діяльності.

- Підвищується якість освіти.

- Підвищується рівень задоволеності успіхами в навчанні.

У ході дослідження були проаналізовані результати учнів на початку експерименту та по закінченню експерименту на кожному з рівнів таксономії. Після проведення уроків із залученням таксономії Бенджаміна Блума в експериментальній групі рівень мислення зріс на кожному етапі в середньому на 40%. Тому, проведене дослідження дає можливість стверджувати, що уроки проведенні за цією технологією розвивають навички критичного мислення та комунікативні вміння, що у були задіяні у його реалізації.

Різноманітні стратегії і прийоми розвитку критичного мислення дозволили вирішити такі завдання:

- формування понять;

- вміння виділяти основні аспекти досліджуваної інформації;

- вміння графічно представляти результати роботи з текстом;

- вміння аргументувати свою точку зору, що виникла при оцінці тієї чи іншої інформації.

Головним здобутком етапу практичної реалізації мети дослідження, ми вважаємо той факт, що у ході роботи над завданнями із розробленого комплексу вправ учні опанували різними способами інтегрування інформації, навчилися формулювати власну думку на основі осмислення та співставлення різних ідей і уявлень, будувати логічні ланцюги доказів, обґрунтовувати свої думки, висловлювати їх ясно та чітко.

РЕЗЮМЕ

The paper under the title “Development of critical thinking skills of senior pupils in the working process under English-speaking fiction text at home reading classes” is written by student Ortinska Lyudmila. Scientific advisor is Avksenteeva Tamila Anatoliivna. The subject of the research is critical thinking as a kind of mental activity. The object of the investigation is studying English at senior classes.

The research is devoted to developing critical thinking skills on home reading lessons at senior classes. The paper describes the notion of critical thinking and underlines the significance of developing it at senior classes. The research presents an analysis of books, articles and experience of teachers and specialists in education methods.

The research aim is to analyze the concept of “critical thinking”, “home reading” and create a set of exercises for development of critical thinking skills of senior pupils at home reading classes.

The research objectives are following:

1. To analyze literary sources.
2. To give a description of the concept of “critical thinking”.
3. To develop a set of exercises that develops critical thinking skills
4. To test exercises at English lessons and give an expert evaluation.

The working assumption is that insufficient attention is given to the teaching of critical thinking at home reading lessons. The basic concepts are developing critical thinking skills, home reading lessons, senior pupils.

Theoretical background is the study of the concept of critical thinking, the technologies of its development when pupils have home reading classes. Practical value is to develop a set of exercises for development of critical thinking skills at senior classes at home reading classes, which improves the quality of the learning process and the effectiveness of understanding of material by pupils.

The paper consists of introduction, 3 chapters, conclusions, review of related literature, appendix.

The focus of this research is the area of methodology of teaching foreign languages. The findings from this research provide evidence that at secondary schools not enough attention is paid to developing critical thinking skills at home reading lessons.

The main conclusions drawn from this study are that application of Benjamin Bloom's technology at home reading lessons increases pupils' levels of critical thinking in average 40%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алиева А. Э. Домашнее чтение на уроках английского языка / А. Э. Алиева. // Наука, техника и образования. – 2016. – С. 118–119.
2. Верещагина, И.Н. Английский язык: кн. Для чтения к учеб. для V кл. шк. С углубленным изучением англ. яз., / И.Н. Верещагина, Т.А. Притыкина. – 10-е изд. - М.: Просвещение, 2007. – 96 с.
3. Волков, Б. С. Психология юности и молодости: Учебник для вузов [Текст] / Б. С. Волков. – М. : Трикста, 2006. – 256 с.
4. Головска І. Г. Упровадження стратегій критичного мислення на уроках англійської мови / І. Г. Головска, І. Р. Талабішка // Наука і освіта. - 2014. - № 2. – С. 72-77.
5. Дементієвська Н.П., Морзе Н.В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів // Інформаційні технології і засоби навчання: Зб. наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука. – К.: Атака, 2005. – С. 76-95.
6. Джава Н.А. Домашнє читання – важливий компонент змісту навчання іноземної мови в середній школі / Н. А. Джава // Мови та літератури в глобалізованому світі : зб. наук. пр. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К.: КНУ, 2013. – Вип. 43 (2). – С. 15-21.
7. Дроздова Т. Ю. English Through Reading / Т. Ю. Дроздова, В. Г. Маилова, В. С. Николаева, 2013. – 336 с.
8. Журавлєва Л.С. Обучение чтению (на материале художественных текстов) / Л.С.Журавлєва, М.Д.Зиновьева. – М.: Русский язык, 1984. – 96 с.
9. Занюк, С. С. Психологія мотивації : навч. посіб. [Текст] / С. С. Занюк. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.
10. Києнко-Романюк Л. А. Зарубіжна і національна практика розвитку критичного мислення в учнів і студентів / Л. А. Києнко-Романюк // Вища освіта України. – 2004.– № 4. – С. 109–113.
11. Києнко-Романюк Л. А. Недоліки і переваги наявних психолого-педагогічних підходів до понять «критичне мислення» та «емоційний інтелект» / Л.

А. Києнко-Романюк // Наукові записки Ніжинського держ. пед. ун-ту ім. М. В. Гоголя. – 2005. – № 3. – С. 40–44.

12. Кочерга О. В. Взаємозв'язок мислення, почуттів та уяви у розвитку критичності людини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.01 / О. В. Кочерга ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2003. – 16 с.

13. Критическое мышление и новые виды грамотности / сост. О. Варшавер. – М. : ЦГЛ, 2005. – 80 с.

14. Левицька Л. Домашнє читання як складовий компонент навчання іноземної мови в середній школі / Л. Левицька // Молодь і ринок. - 2014. - № 11. - С. 90-95.

15. Маркова, А. К. Книга для учителя [Текст] / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.

16. Ортинська Л. Ю. Критичне мислення в контексті навчання англійської мови / Л. Ю. Ортинська. // Професійна підготовка майбутніх спеціалістів у загальноєвропейському мовному контексті: проблеми та перспективи // Матеріали студентської наукової інтернет-конференції (Вінниця, 24 листопада 2016 року) / гол. ред. Ямчинська Т.І. – Вінниця ТОВ фірма «Планер». – 2016. – С. 11–13.

17. Ортинська Л. Ю. Застосування таксономії Блума на уроках англійської мови / Л. Ю. Ортинська. // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів. Випуск 2 [21 грудня 2016 р.] / гол.ред. Т.І. Ямчинська. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016.. – С. 286-287.

18. Ортинська Л. Ю. Навчання домашнього читання як окремого виду читання в старшій школі / Л. Ю. Ортинська. // Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилігвальному просторі// Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції./ Гол. ред. Ямчинська Т.І. –26-27 квітня 2017р. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017.. – С. 208-210.

19. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Академия, 2006. – 176 с.

20. Петровский А.В. Проблема развития личности с позиций социальной психологии [Текст] /В.А. Петровский. – Ростов н/Д. // Вопросы психологии. – 1984. - №4. – С. 27-39.
21. Пирогова О. Е. Чтение художественной литературы как средство формирования языковой личности. // Вестник ТвГУ. Серия «Филология». 2014. №1. С. 231-235.
22. Пономарьова Г. М. Використання художніх текстів на уроках домашнього читання з іноземної мови / Г.М. Пономарьова // Вісник Луганського університету імені Тараса Шевченка. – 2011. –№ 17 (228). – С. 164-169.
23. Селиванова, Н. А. Домашнее чтение – важный компонент содержания обучения иностранным языкам в средней школе/Н. А. Селиванова // ИЯШ -2004. - №4 С. 21-26.
24. Селиванова, Н. А. Литературно-страноведческий подход к отбору текстов для домашнего чтения/ Н. А. Селиванова // ИЯШ – 2008. - №1 С. 61-64.
25. Скрипченко, О. В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. [Текст] / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Каравела, 2012. – 400 с.
26. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам. Базовый курс лекций : пособие для студ. пед. вузов и учителей / Е. Н. Соловова. –М. : Просвещение, 2002. – 239 с.
27. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення: досвід експериментального дослідження / С. О. Терно // Історія в школах України. – 2007. – № 9–10. – С. 3–11.
28. Технологія розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Д.; Наук. ред., передм. О.І. Пометун. – К.: Вид-во «Плеяди», 2006. – 220 с.
29. Тягло О. В. Критичне мислення: [навч. посібник] / Тягло О. В. – Х. : Основа, 2008. – 187 с.
30. Хачумян Т. І. Поняття «критичне мислення» та його сутність в психолого-педагогічній науці / Т. І. Хачумян // Теоретичні питання культури,

освіти та виховання : зб. наук. пр. Вип. 24, ч. 2. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2003. – С.171–177.

31. Черних О. Б. Застосування таксономії Блума при формуванні у слухачів навиків мислення високого рівня / О. Б. Черних, Ю. О. Черних // Військова освіта. – 2013. – № 2. – С. 189-195.

32. Adams N. E. Bloom's taxonomy of cognitive learning objectives / N. E. Adams. // Journal of the Medical Library Association. – 2015. – P. 152–15.

33. Astleitner H. Teaching critical thinking online / H. Astleitner. // Journal of Instructional Psychology. – 2002. – №29. – P. 53–76.

34. Braun N. M. Critical Thinking in the Business Curriculum / N. M. Braun. // Journal of Education for Business. – 2004. – P. 232–236.

35. Dalton J. Extending Children's Special Abilities: Strategies for primary classrooms / J. Dalton, D. Smith. – Melbourne: Curriculum Branch, Schools Division, 1986. – 112 с.

36. Halpern D. Teaching Critical Thinking for Transfer across Domains: Dispositions, Skills, Structure Training, and Metacognitive Monitoring / D. Halpern. // , American Psychologist. – 1998. – P. 449–455.

37. Handbook One, pp.201-207

38. Jongsma. Critical Thinking (Questions and Answers) / Jongsma, K. Stumpf. // Reading Teacher. – 1995. – P. 472–481.

39. Kegan, R. In Over Our Heads: The Mental Demands of Modern Life / R. Kegan. – Cambridge, MA: Harvard University Press. – 1994. – 91.

40. Klaczynski P. A. Framing Effects on Adolescent Task Representations, Analytic and Heuristic Processing, and Decision Making: Implications for the Normative/descriptive Gap / P. Klaczynski. // Journal of Applied Developmental Psychology. – 2001. – P. 289–309.

41. The disposition toward critical thinking / P. A. Facione, C. A. Sanchez (Gittens), N. C. Facione, J. Gainen. // Journal of General Education. – 1995. – P. 1–25.

42. Tomasek T. Critical Reading: Using Reading Prompts to Promote Active Engagement with Text / Terry Tomasek. // International Journal of Teaching and Learning in Higher Education. – 2009. – P. 127–132.

43. Virelli J. L. The effects of critical literacy according to Bloom's taxonomy cognition / Jennifer L. Virelli. – 2006. – P. 44.

Електронні ресурси:

44. Білан М.П., Білан Н.М. Домашнє читання на заняттях з іноземної мови / М.П. Білан, Н.М. Білан // ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут». – Режим доступу: <http://intkonf.org/bilan-mp-bilan-nm-domashne-chitannya-na-zanyattyah-z-inozemnoyi-movi/>.

45. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> , Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 10-11 класи. Іноземні мови. – К., 2010. – 111 с.

46. КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ 11 клас (до підручника о.д.карп'юк) - рівень стандарту [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ksenstar.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=135:-11-&catid=105:kal11&Itemid=122.

47. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf>.

48. Лагунов В. А. К вопросу об организации домашнего чтения на уроке иностранного языка.[Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <http://www.scienceforum.ru/2013/10/2833>.

49. Логвінченко О. М. Інноваційна педагогічна діяльність в умовах сучасної початкової ланки освіти [Електронний ресурс] / О. М. Логвінченко – Режим доступу: <http://prioz.krimedu.com/ru/article/stattya-na-oblasnu-konferentsiiu.htm>.

50. Мананникова Е. В. Домашнее чтение – как развитие коммуникативной деятельности на уроках английского языка. [Електронний ресурс] / Е. В.

Мананникова // Евразийский Научный Журнал. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <http://journalpro.ru/articles/domashnee-chtenie-kak-razvitiye-kommunikativnoy-deyatelnosti-na-urokakh-angliyskogo-yazyka/>.

51. Ортинська Л. Ю. Методика розвитку критичного мислення на уроках англійської мови з домашнього читання із залученням таксономії Блума [Електронний ресурс] / Л. Ю. Ортинська // XV міжнародній студентській Інтернет-конференції «МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: Інтеграційні тенденції в сучасному світі». – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://docs.google.com/document/d/1hKm-BQ210BPsMhsjEU1RF0vvn1DsWjlkSrw_DZGksfY/edit.

52. Потьомкіна В. Є. Формування навичок критичного мислення на уроках англійської [Електронний ресурс] / В. Є. Потьомкіна – Режим доступу: <http://intkonf.org/potomkina-ve-formuvannya-navichok-kritichnogo-mislennya-na-urokakh-angliyskoyi-movi/>.

53. Психология личности. Становление самосознания в ранней юности [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://azps.ru/articles/pers/pers8.html>.

54. Рибінська Ю.А. Етапи формування професійної комунікативної компетентності майбутніх філологів засобами креативного перекладу / Ю.А. Рибінська, // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2013. – Вип. 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_2_15.

55. Словарь В.И Даля Онлайн [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dal.sci-lib.com/word043796.html>.

56. Ямщикова Л. Критичне мислення як вид розумової діяльності / Л. Ямщикова. –Режим доступу : http://sps.ks.ua/file_download/42 .

57. A to Z Teacher Stuff [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://tools.atozteacherstuff.com/word-search-maker/wordsearch.php>

58. Avi. What Do Fish Have to Do With Anything? [Електронний ресурс] / Avi. – 2004. – Режим доступу:

<https://d3jc3ahdjad7x7.cloudfront.net/JkKnKDliUOf3IKmCQhnyIlw0ALmCeOAV2rDha22hVk5MabLv.pdf>.

59. Bradbury R. All Summer in a Day [Электронный ресурс] / Ray Bradbury. – 1954. – Режим доступа до ресурсу: <http://staff.esuhd.org/danielle/English%20Department%20LVillage/RT/Short%20Stories/All%20Summer%20in%20a%20Day.pdf>.

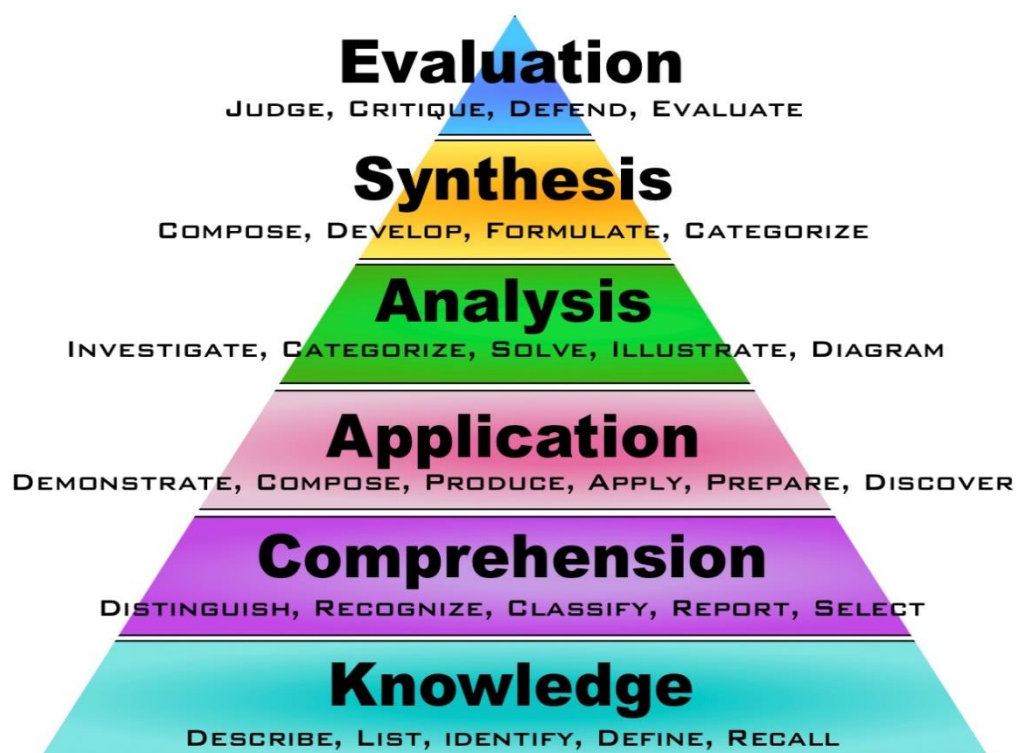
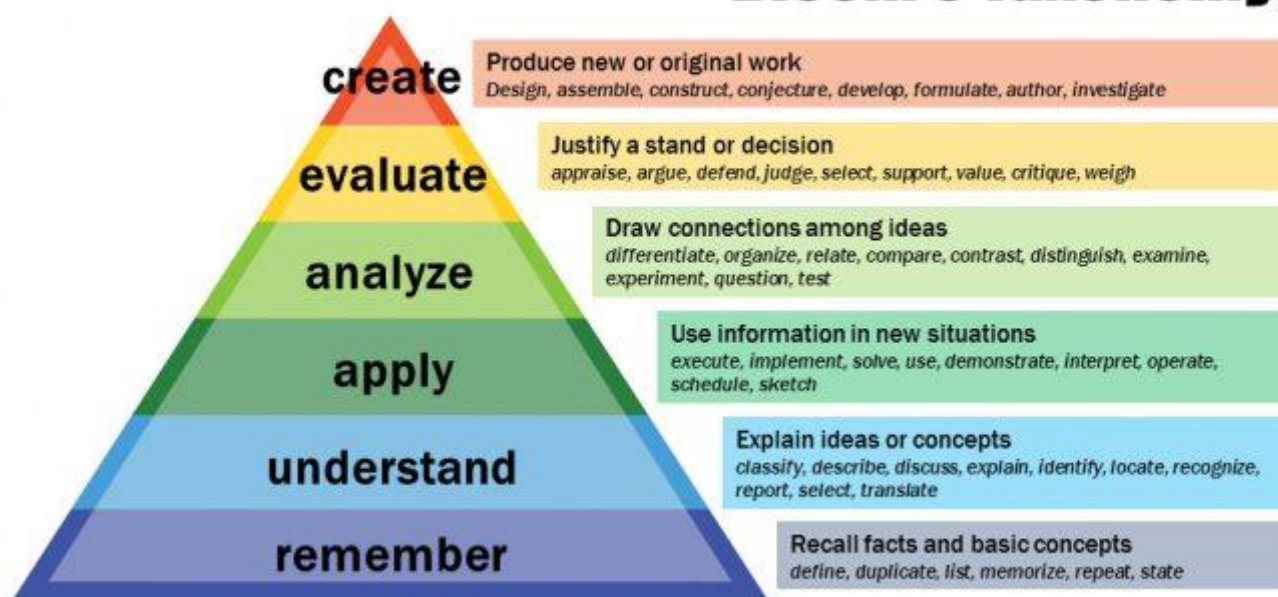
60. Carolyn W. Teaching critical thinking using Bloom's Taxonomy [Электронный ресурс] / Westbrook Carolyn. – 2014. – Режим доступа: <http://www.cambridge.org/elt/blog/2014/04/18/teaching-critical-thinking-using-blooms-taxonomy/>.

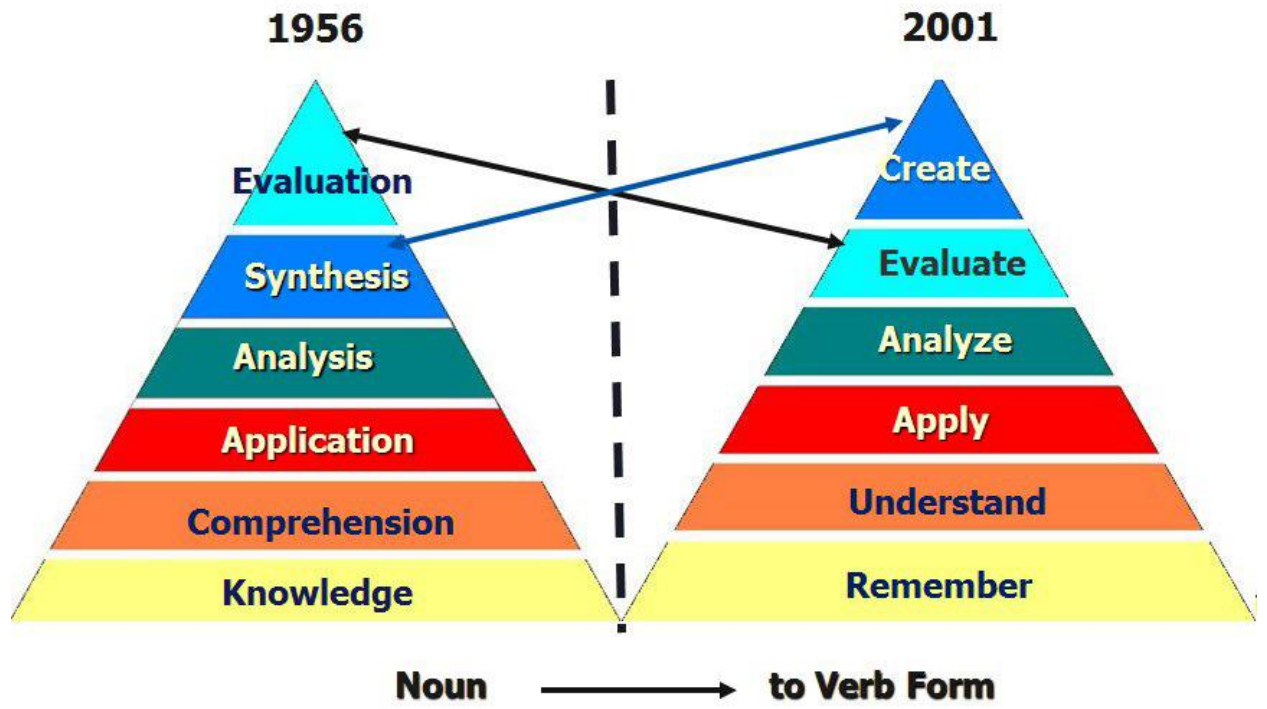
61. Wilson. “Anderson and Krathwohl – Understanding the new version of Bloom's taxonomy.” In: The second principle. [Электронный ресурс] / Wilson, O. Leslie. – 2016. – Режим доступа: <http://thesecondprinciple.com/teaching-essentials/beyond-bloom-cognitive-taxonomy-revised/>.

ДОДАТКИ

Додаток А.

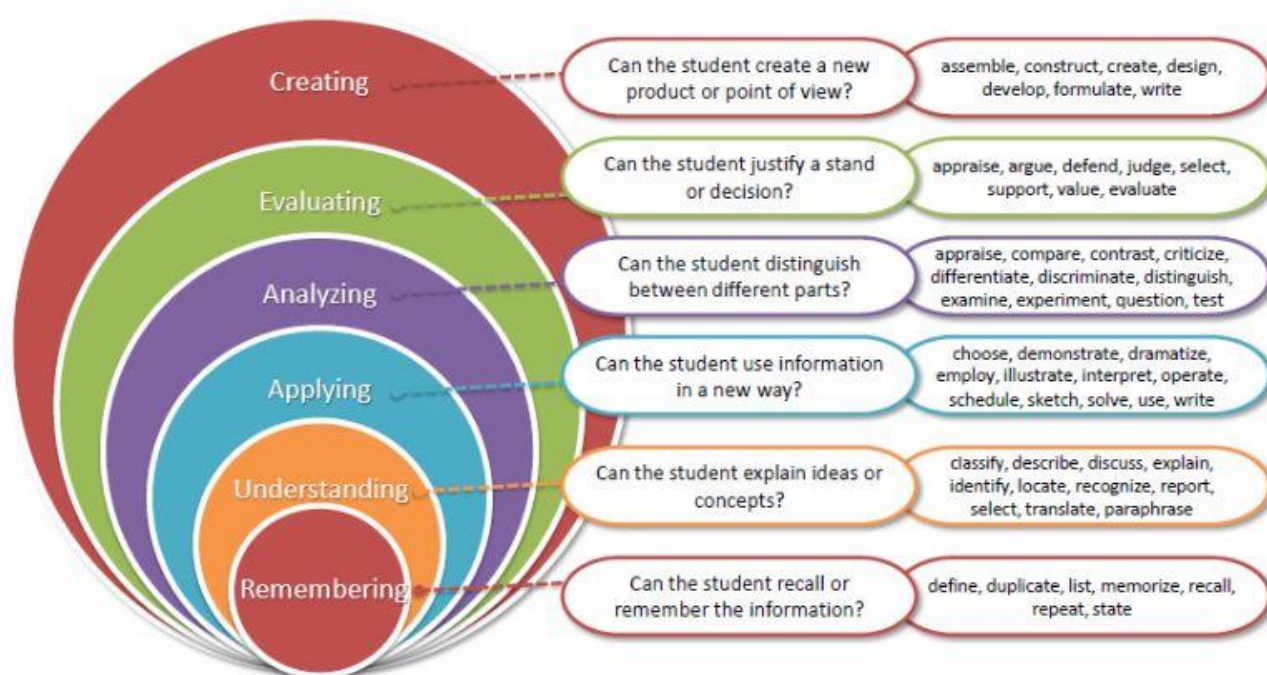
Зображення таксономії Бенджаміна Блума

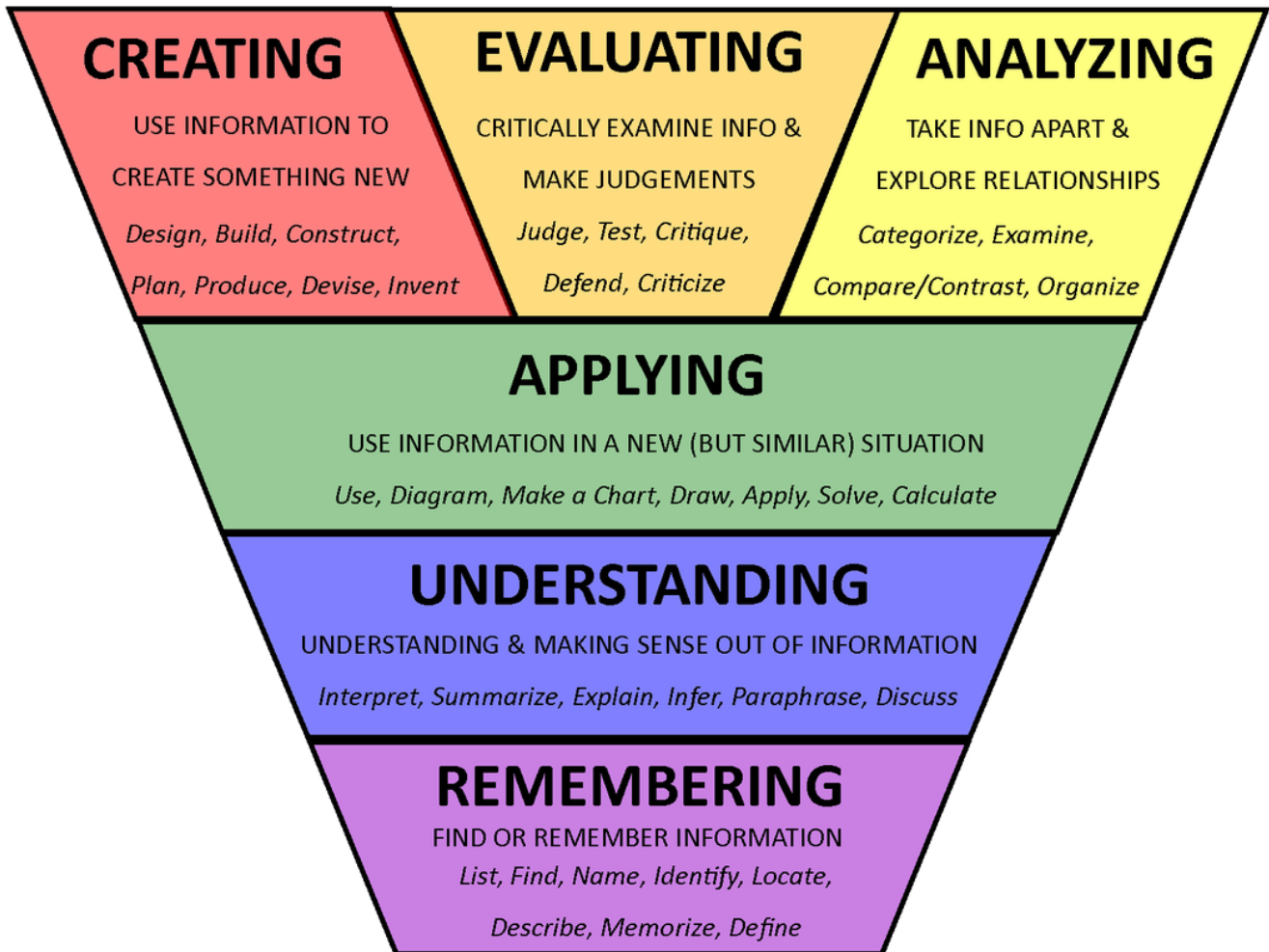
Bloom's Taxonomy

BLOOM'S TAXONOMY DIGITAL PLANNING VERBS					
REMEMBERING	UNDERSTANDING	APPLYING	ANALYZING	EVALUATING	CREATING
					
Copying Defining Finding Locating Quoting Listening Googling Repeating Retrieving Outlining Highlighting Memorizing Networking Searching Identifying Selecting Tabulating Duplicating Matching Bookmarking Bullet-pointing	Annotating Tweeting Associating Tagging Summarizing Relating Categorizing Paraphrasing Predicting Comparing Contrasting Commenting Journaling Interpreting Grouping Inferring Estimating Extending Gathering Exemplifying Expressing	Acting out Articulate Reenact Loading Choosing Determining Displaying Judging Executing Examining Implementing Sketching Experimenting Hacking Interviewing Painting Preparing Playing Integrating Presenting Charting	Calculating Categorizing Breaking Down Correlating Deconstructing Linking Mashing Mind-Mapping Organizing Appraising Advertising Dividing Deducing Distinguishing Illustrating Questioning Structuring Integrating Attributing Estimating Explaining	Arguing Validating Testing Scoring Assessing Criticizing Commenting Debating Defending Detecting Experimenting Grading Hypothesizing Measuring Moderating Posting Predicting Rating Reflecting Reviewing Editorializing	Blogging Building Animating Adapting Collaborating Composing Directing Devising Podcasting Wiki Building Writing Filming Programming Simulating Role Playing Solving Mixing Facilitating Managing Negotiating Leading

Bloom's Taxonomy (Revised)

REMEMBER

Retrieve relevant knowledge from long-term memory.

- Can you recall...?
- Where is...? Who is...?
- Can you list four...?
- How would you describe...?
- How could you explain...?
- Which of these is true...? false...?

Showing
Naming
Listing

Restating
Finding
Recognizing

Choosing
Matching
Relating

ANALYZE

Separate a whole into parts and determine their relationships.

- Why do you think...?
- What is the relationship...?
- Can you compare...? contrast...?
- What idea is relevant to...?
- How would you categorize...?
- What can you infer...?

Classifying
Investigating
Discussing

Experimenting
Dividing
Discovering

Simplifying
Differentiating
Researching

UNDERSTAND

Construct meaning from instructional messages.

- What is the main idea of...?
- Can you find an example of...?
- How would you summarize...?
- What might happen next...?
- How do you explain...?
- What ideas or facts show...?

Organizing
Discussing
Interpreting

Paraphrasing
Extending
Outlining

Reviewing
Inferring
Showing

EVALUATE

Make judgments based on criteria and standards.

- Which is more important?
- Is there a better solution to...?
- Can you defend...?
- What are the pros of...? cons...?
- Why is... of value?
- How would you feel if...?

Validating
Debating
Assessing

Justifying
Monitoring
Prioritizing

Critiquing
Selecting
Rating

APPLY

Carry out or use a procedure in a given situation.

- What would happen if...?
- How could you clarify...?
- Who do you think...?
- Which approach would you...?
- How would you use...?
- What is a situation like...?

Practicing
Choosing
Planning

Implementing
Operating
Developing

Interviewing
Solving
Generalizing

CREATE

Combine elements or ideas to form a new whole.

- What is an alternative...?
- Could you invent...?
- Can you compose a...?
- What is your theory about...?
- How can you imagine...?
- What could you design to...?

Building
Combining
Formulating

Constructing
Devising
Improving

Changing
Adapting
Producing

All Summer In A Day”

By Ray Bradbury

“Ready?”

“Ready.”

“Now?”

“Soon.”

“Do the scientists really know? Will it happen today, will it?”

“Look, look; see for yourself!”

The children pressed to each other like so many roses, so many weeds, intermixed, peering out for a look at the hidden sun.

It rained. It had been raining for seven years; thousands upon thousands **10** of days compounded and filled from one end to the other with rain, with

the drum and gush of water, with the sweet crystal fall of showers and the concussion of storms so heavy they were tidal waves come over the islands. A thousand forests had been crushed under the rain and grown up a thousand times to be crushed again. And this was the way life was forever on the planet Venus and this was the schoolroom of the children of the rocket men and women who had come to a raining world to set up civilization and live out their lives.

“It’s stopping. It’s stopping!”

“Yes, yes!”

Margot stood apart from them, from these children who could never

20 remember a time when there wasn’t rain and rain and rain. They were all nine years old, and if there had been a day, seven years ago, when the sun came out for an hour and showed its face to the stunned world, they could not recall. Sometimes, at night, she heard them stir, in remembrance and she knew they were dreaming and remembering gold or a yellow crayon or a coin large enough to buy the world with. She knew they thought they remembered a warmth, like a blushing in the face, in the body, in the arms and legs and trembling hands. But then they always awoke to the tattering drum, the endless

shaking down of clear bead necklaces upon the roof, the walk, the gardens, the forests, and their dreams were gone.

30 All day yesterday they had read in class about the sun. About how like a lemon it was, and how hot. And they had written small stories or essays or poems about it:

*I think the sun is a flower,
That blooms for just one hour.*

That was Margot's poem, read in a quiet voice in the still classroom while the rain was falling outside.

"Aw, you didn't write that!" protested one of the boys.

"I did," said Margot. "I *did*."

"William!" said the teacher.

40 But that was yesterday. Now the rain was slackening, and the children were crushed in the great thick windows.

"Where's teacher?"

"She'll be back."

"She'd better hurry, we'll miss it!"

They turned on themselves, like a feverish wheel, all fumbling spokes.

Margot, stood alone. She was a very frail girl who looked as if she had been lost in the rain for years and the rain had washed out the blue from her eyes and the red from her mouth and the yellow from her hair. She was an old photograph dusted from an album, whitened away, and if she spoke at all her

50 voice would be a ghost. Now she stood, separate, staring at the rain and the loud wet world beyond the huge glass.

"What're *you* looking at?" said William.

Margot said nothing.

"Speak when you're spoken to." He gave her a shove. But she did not move; rather she let herself be moved only by him and nothing else.

They edged away from her. They would not look at her. She felt them go away. And this was because she would play no games with them in the echoing tunnels

of the underground city. If they tagged her and ran, she stood blinking after them and did not follow. When the class sang songs about happiness and **60** life and games her lips barely moved. Only when they sang about the sun and the summer did her lips move as she watched the drenched windows.

And then, of course, the biggest crime of all was that she had come here only five years ago from Earth, and she remembered the sun and the way the sun was and the sky was when she was four in Ohio. And they, they had been on Venus all their lives, and they had been only two years old when last the sun came out and had long since forgotten the color and heat of the way it really was. But Margot remembered.

“It’s like a penny,” she said once, eyes closed.

“No, it’s not!” the children cried.

70 “It’s like a fire,” she said, “in the stove.”

“You’re lying, you don’t remember!” cried the children.

But she remembered and stood quietly apart from all of them and watched the patterning windows. And once, a month ago, she had refused to shower in the school shower rooms, had clutched her hands to her ears and over her head, screaming the water mustn’t touch her head. So after that, dimly, dimly, she sensed it, she was different and they knew her difference and kept away.

There was talk that her father and mother were taking her back to Earth next year; it seemed vital to her that they do so, though it would mean the loss **80** of thousands of dollars to her family. And so, the children hated her for all these reasons of big and little consequence. They hated her pale snow face, her waiting silence, her thinness, and her possible future.

“Get away!” The boy gave her another push. “What’re you waiting for?”

Then for the first time, she turned and looked at him. And what she was waiting for was in her eyes. “Well, don’t wait around here!” cried the boy savagely. “You won’t see nothing!”

“Oh, but,” Margot whispered, her eyes helpless. “But this is the day, the scientists predict, they say, they *know*, the sun . . .”

“All a joke!” said the boy, and seized her roughly. “Hey, everyone, let’s put
90 her in a closet before teacher comes!”

“No,” said Margot, falling back.

They surged about her, caught her up and bore her, protesting, and then pleading, and then crying, back into a tunnel, a room, a closet, where they slammed and locked the door. They stood looking at the door and saw it tremble from her beating and throwing herself against it. They heard her muffled cries. Then, smiling, they turned and went out and back down the tunnel, just as the teacher arrived.

“Ready, children?” She glanced at her watch.

“Yes!” said everyone.

100 “Are we all here?”

“Yes!”

The rain slackened still more.

They crowded to the huge door.

The rain stopped.

The world ground to a standstill. The silence was so immense and unbelievable that you felt your ears had been stuffed or you had lost your hearing altogether. The children put their hands to their ears. They stood apart. The door slid back and the smell of the silent, waiting world came into them.

110 The sun came out.

It was the color of flaming bronze and it was very large. And the sky around it was a blazing blue tile color. And the jungle burned with sunlight as the children, released from their spell, rushed out, yelling, into the springtime.

“Now, don’t go too far,” called the teacher after them. “You’ve only two hours, you know. You wouldn’t want to get caught out!”

But they were running and turning their faces up to the sky and feeling the sun on their cheeks like a warm iron; they were taking off their jackets and letting the sun burn their arms.

“Oh, it’s better than the sun lamps, isn’t it?”

120 “Much, much better!”

They stopped running and stood in the great jungle that covered Venus, that grew and never stopped growing tumultuously, even as you watched it. It was a nest of octopi, clustering up great arms of fleshlike weed, wavering, flowering in this brief spring. It was the color of stones and white cheeses and ink, and it was the color of the moon.

The children lay out, laughing, on the jungle mattress, and heard it sigh and squeak under them, resilient and alive.

They ran among the trees, they slipped and fell, they pushed each other, they played hide-and-seek and tag, but most of all they squinted at the sun until **130** tears ran down their faces, they put their hands up to that yellowness and that amazing blueness and they breathed of the fresh, fresh air and listened and listened to the silence which suspended them in a blessed sea of no sound and no motion. They looked at everything and savored everything. Then, wildly, like animals escaped from their caves, they ran and ran in shouting circles. They ran for an hour and did not stop running.

And then – in the midst of their running one of the girls wailed.

Everyone stopped. The girl, standing in the open, held out her hand.

“Oh, look, look,” she said, trembling. They came slowly to look at her opened palm. In the center of it, cupped and huge, was a single raindrop.

140 She began to cry, looking at it. They glanced quietly at the sky.

A few cold drops fell on their noses and their cheeks and their mouths. The sun faded behind a stir of mist. A wind blew cool around them. They turned and started to walk back toward the underground house, their hands at their sides, their smiles vanishing away.

A boom of thunder startled them and like leaves before a new hurricane, they tumbled upon each other and ran. Lightning struck ten miles away, five miles away, a mile, a half mile. The sky darkened into midnight in a flash.

They stood in the doorway of the underground for a moment until it was raining hard. Then they closed the door and heard the gigantic sound of the

150 rain falling in tons and avalanches, everywhere and forever.

“Will it be seven more years?”

“Yes. Seven.”

Then one of them gave a little cry.

“Margot!”

“What?”

“She’s still in the closet where we locked her.”

“Margot.”

They stood as if someone had driven them, like so many stakes, into floor. They looked at each other and then looked away. They glanced out at the world **160** that was raining now and raining and raining steadily. They could not meet each other’s glances. Their faces were solemn and pale. They looked at their hands and feet, their faces down.

“Margot.” One of the girls said, “Well . . .?” No one moved.

“Go on,” whispered the girl.

They walked slowly down the hall in the sound of the cold rain. They turned through the doorway to the room in the sound of the storm and thunder, lightning on their faces, blue and terrible. They walked over to the closet door slowly and stood by it.

Behind the closet door was only silence.

They unlocked the door, even more slowly, and let Margot out.

WHAT DO FISH HAVE TO DO WITH ANYTHING?

BY AVI

Every day at three o'clock Mrs. Markham waited for her son, Willie, to come out of school. They walked home together. If they asked why she did it, Mrs. Markham would say, "Parents need to watch their children."

As they left the schoolyard, Mrs. Markham inevitably asked, "How was school?"

Willie would begin to talk, then stop. He was never sure his mother was listening. She seemed preoccupied with her own thoughts. She had been like that ever since his dad had abandoned them six months ago. No one knew where he'd gone. Willie had the feeling that his mother was lost too. It made him feel lonely.

One Monday afternoon, as they approached the apartment building where they lived, she suddenly tugged at him. "Don't look that way," she said.

"Where?"

"At that man over there."

Willie stole a look over his shoulder. A man, whom Willie had never seen before, was sitting on a red plastic milk

crate near the curb. His matted, streaky gray hair hung like a ragged curtain over his dirty face. His shoes were torn. Rough hands lay upon his knees. One hand was palm up. No one seemed to pay him any mind. Willie was certain he had never seen a man so utterly alone. It was as if he were some spat-out piece of chewing gum on the pavement.

"What's the matter with him?" Willie asked his mother in a hushed voice.

Keeping her eyes straight ahead, Mrs. Markham said, "He's sick." She pulled Willie around. "Don't stare. It's rude."

"What kind of sick?"

As Mrs. Markham searched for an answer, she began to walk faster. "He's unhappy," she said.

"What's he doing?"

"Come on, Willie, you know perfectly well. He's begging."

"Do you think anyone gave him anything?"

"I don't know. Now, come on, don't look."

1

"Why don't you give him anything?"

"We don't have anything to spare."

When they got home, Mrs. Markham removed a white cardboard box from the refrigerator. It contained pound cake. Using her thumb as a measure, she carefully cut a half-inch piece of cake and gave it to Willie on a clean plate. The plate lay on a plastic mat decorated with images of roses with diamond like dewdrops. She also gave him a glass of milk and a folded napkin. She moved slowly.

Willie said, "Can I have a bigger piece of cake?"

Mrs. Markham picked up the cake box and ran a manicured pink fingernail along the nutrition information panel. "A half-inch piece is a portion, and a portion contains the following health requirements. Do you want to hear them?"

"No."

"It's on the box, so you can believe what it says. Scientists study people, they write these things. If you're smart enough you could become a scientist. Like this." Mrs. Markham tapped the box. "It pays well." Willie ate his cake and drank the milk. When he was done he took care to wipe the crumbs off his face as well as to blot his milk mustache with the napkin. His mother liked him to be neat.

His mother said, "Now go on and do your homework. Carefully. You're in sixth grade. It's important."

Willie gathered up his books that lay on the empty third chair. At the kitchen entrance he paused and looked back at his mother. She was staring sadly at the cake box, but he didn't think she was seeing it. Her unhappiness made him think of the man on the street.

"What *kind* of unhappiness do you think he has?" he suddenly asked.

"Who's that?"

"That man."

Mrs. Markham looked puzzled.

"The begging man. The one on the street."

"Oh, could be anything," his mother said, vaguely. "A person can be unhappy for many reasons." She turned to stare out the window, as if an answer might be there.

"Is unhappiness a sickness you can cure?"

"I wish you wouldn't ask such questions."

"Why?"

After a moment she said, "Questions that have no answers shouldn't be asked."

"Can I go out?"

2

"Homework first."

Willie turned to go again.

"Money," Mrs. Markham suddenly said. "Money will cure a lot of unhappiness. That's why that man was begging. A salesman once said to me, 'Maybe you can't buy happiness, but you can rent a lot of it,' You should remember that."

"How much money do we have?"

"Not enough."

"Is that why you're unhappy?"

"Willie, do your homework."

Willie started to ask another question, but decided he would not get an answer. He left the kitchen.

The apartment had three rooms. The walls were painted mint green. Willie walked down the hallway to his room, which was at the front of the building. By climbing up on the windowsill and pressing against the glass he could see the sidewalk five stories below. The man was still there.

It was almost five when he went to tell his mother he has finished his school assignments. He found her in her dim bedroom, sleeping. Since she had begun working the night shift at a convenience store - two weeks now - she took naps in the late afternoon.

The dog - tail between his legs - scampered to the lady's side. Even so, the dog twisted around to look back at the beggar.

Willie grinned. The dog had done exactly what Willie had done when his mother told him not to stare.

Pressing deep into his pocket, Willie found a nickel. It was warm and slippery. He wondered how much happiness you could rent for a nickel.

Squeezing the nickel between his fingers, Willie walked slowly toward the man. When he came before him, he stopped, suddenly nervous. The man, who appeared to be looking at the ground, did not move his eyes. He smelled bad.

"Here." Willie stretched forward and dropped the coin into the man's open right hand.

"God bless you," the man said hoarsely as he folded his fingers over the coin. His eyes, like high beams on a car, flashed up at Willie, then dropped.

Willie waited for a moment, then went back up to his room. From his window he looked down on the street. He thought he saw the coin in the man's hand, but was not sure.

After supper Mrs. Markham readied herself to go to work, then kissed Willie good night. As she did every night,

For a while Willie stood in the threshold, hoping his mother would wake up. When she didn't, he went to the front of the room and looked down on the street again. The begging man had not moved.

Willie returned to his mother's room.

"I'm going out," he announced - softly.

Willie waited a decent interval for his mother to waken. When she did not, he made sure his keys were in his pocket. Then he left the apartment.

By standing just outside the building door, he could keep his eyes on the man. It appeared as if he had still not moved. Willie wondered how anyone could go without moving so long in the chill October air. Was staying still part of the man's sickness?

During the twenty minutes that Willie watched, no one who passed looked in the beggar's direction. Willie wondered if they even saw the man. Certainly no one put any money into his open hand.

A lady leading a dog by a leash went by. The dog strained in the direction of the man sitting on the crate. His tail wagged. The lady pulled the dog away. "Heel!" she commanded.

3

she said, "If you have regular problems, call Mrs. Murphy downstairs. What's her number?"

"274-8676," Willie said.

"Extra bad problems, call Grandma."

"369-6754."

"Super special problems, you can call me."

"962-6743."

"Emergency, the police."

"911."

"Lay out your morning clothing."

"I will."

"Don't let anyone in the door."

"I won't."

"No television past nine."

"I know."

"But you can read late."

"You're the one who's going to be late," Willie reminded her.

"I'm leaving," Mrs. Markham said.

After she went, Willie stood for a long while in the hallway. The empty apartment felt like a cave that lay deep below the earth. That day in school Willie's teacher had told the class about a kind of fish that lived in caves. These fish

4

could not see. They had no eyes. The teacher had said it was living in the dark cave that made them like that.

Willie had raised his hand and asked, "If they want to get out of the cave, can they?"

"I suppose."

"Would their eyes come back?"

"Good question," she said, but did not give an answer.

Before he went to bed, Willie took another look out the window. In the pool of light cast by the street lamp, Willie saw the man.

On Tuesday morning when Willie went to school, the man was gone. But when he came home from school with his mother, he was there again.

"Please don't look at him," his mother whispered with some urgency.

During his snack, Willie said, "Why shouldn't I look?"

"What are you talking about?"

"That man. On the street. Begging."

"I told you. He's sick. It's better to act as if you never saw him. When people are that way they don't wish to be looked at."

"Why not?"

Mrs. Markham pondered for a little while. "People are ashamed of being unhappy."

Willie looked thoughtfully at his mother. "Are you sure he's unhappy?"

"You don't have to ask if people are unhappy. They tell you all the time."

"How?"

"The way they look."

"Is that part of the sickness?"

"Oh, Willie, I don't know. It's just the way they are."

Willie contemplated the half-inch slice of cake his mother had just given him. A year ago his parents seemed to be perfectly happy. For Willie, the world seemed easy, full of light. Then his father lost his job. He tried to get another but could not. For long hours he sat in dark rooms. Sometimes he drank. His parents began to argue a lot. One day, his father was gone.

For two weeks his mother kept to the dark. And wept.

Willie looked at his mother. "You're unhappy," he said. "Are *you* ashamed?"

Mrs. Markham sighed and closed her eyes. "I wish you wouldn't talk like that."

"Why?"

"It hurts me."

"But are you ashamed?" Willie persisted.

He felt it was urgent that he know. So that he could do something.

She only shook her head.

Willie said, "Do you think Dad might come back?"

She hesitated before saying, "Yes, I think so."

Willie wondered if that was what she really thought.

"Do you think Dad is unhappy?" Willie asked.

"Where do you get such questions?"

"They're in my mind."

"There's much in the mind that need not be paid attention to."

"Fish who live in caves have no eyes."

"What are you talking about?"

"My teacher said it's all that darkness. The fish forget how to see. So they lose their eyes."

"I doubt she said that."

"She did."

"Willie, you have too much imagination."

After his mother went to work, Willie gazed down onto the street. The man was there. Willie thought of going down, but he knew he was not supposed to leave the

building when his mother worked at night. He decided to speak to the man the next day.

That afternoon - Wednesday - Willie stood before the man. "I don't have any money." Willie said. "Can I still talk to you?"

The man lifted his face. It was a dirty face with very tired eyes. He needed a shave.

"My mother," Willie began, "said you were unhappy. Is that true?"

"Could be," the man said.

"What are you unhappy about?"

The man's eyes narrowed as he studied Willie intently. He said, "How come you want to know?"

Willie shrugged.

"I think you should go home, kid."

"I am home." Willie gestured toward the apartment. "I live right here. Fifth floor. Where do you live?"

"Around."

"Are you unhappy?" Willie persisted.

The man ran a tongue over his lips. His Adam's apple bobbed. "A man has the right to remain silent," he said, and closed his eyes.

Willie remained standing on the pavement for a while before retreating back to his apartment. Once inside he looked down from the window. The man was still there. For a moment Willie was certain the man was looking at the apartment building and the floor where Willie lived.

The next day - Thursday - after dropping a nickel in the man's palm - Willie said, "I've never seen anyone look so unhappy as you do. So I figure you must know a lot about it."

The man took a deep breath. "Well, yeah, maybe."

Willie said, "And I need to find a cure for it."

"A *what*?"

"A cure for unhappiness."

The man pursed his cracked lips and blew a silent whistle. Then he said, "Why?"

"My mother is unhappy."

"Why's that?"

"My dad went away."

"How come?"

"I think because he was unhappy. Now my mother's unhappy too - all the time. So is I found a cure for unhappiness, it would be a good thing, wouldn't it?"

"I suppose. Hey, you don't have anything to eat on you, do you?"

Willie shook his head, then said, "Would you like some cake?"

"What kind?"

"I don't know. Cake."

"Depends on the cake."

On Friday Willie said to the man, "I found our what kind of cake it is."

"Yeah?"

"Pound cake. But I don't know why it's called that."

"Long as it's cake it probably don't matter."

Neither spoke. Then Willie said, "In school my teacher said there are fish who live in caves and the caves are so dark the fish don't have eyes. What do you think? Do you believe that?"

"Sure."

"You do? How come?"

"Because you said so."

"You mean, just because someone *said* it you believe it?"

"Not someone. You."

Willie was puzzled. "But, well, maybe it *isn't* true."

The man grunted. "Hey, do you believe it?"

Willie nodded.

"Well, you're not just anyone. You got eyes. You see. You ain't no fish."

"Oh." Willie was pleased.

"What's your name?" the man asked.

"Willie."

"That's a boy's name. What's your grown up name?"

"William."

"And that means another thing."

"What?"

"I'll take some of that cake."

Willie started. "You will?" he asked, surprised.

"Just said it, didn't I?"

Willie suddenly felt excited. It was as if the man had given him a gift. Willie wasn't sure what it was except that it was important and that he was glad to have it. For a moment he just gazed at the man. He saw the lines on the man's face, the way his lips curved, the small scar on the side of his chin, the shape of his eyes, which he now saw were blue.

"I'll get the cake," Willie cried and ran back to the apartment. He snatched the box from the refrigerator as well

as a knife, then hurried back down to the street. "I'll cut you a piece," he said, and he opened the box.

"Hey, that don't look like a pound of cake," the man said.

Willie, alarmed, looked up.

"But like I told you, it don't matter."

Willie held his thumb against the cake to make sure the portion was the right size. With a poke of the knife he made a small mark for the proper width.

Just as he was about to cut, the man said, "Hold it!"

Willie looked up. "What?"

"What were you doing there with your thumb?"

"I was measuring the size. The right portion. A person is supposed to get only one portion."

"Where'd you learn that?"

"It says so on the box. You can see for yourself." He held out the box.

The man studied the box then handed it back to Willie. "That's just lies," he said.

"How do you know?"

"William, how can a box say how much a person needs?"

"But it does. The scientists say so. They measured, so they know. Then they put it there."

"Lies," the man repeated.

Willie began to feel that this man knew many things. "Well, then, how much should I cut?" he asked.

The man said, "You have to look at me, then at the cake, and then you're going to have to decide for yourself."

"Oh." Willie looked at the cake. The piece was about three inches wide. Willie looked up at the man. After a moment he cut the cake into two pieces, each an inch and a half wide. He gave one piece to the man and kept the other in the box.

"God bless you," the man said as he took the piece and laid it in his left hand. He began to break off pieces with his right hand and put them in his mouth one by one. Each piece was chewed thoughtfully. Willie watched him eat.

When the man was done, he licked the crumbs on his fingers.

"Now I'll give you something," the man said.

"What?" Willie said, surprised.

"The cure for unhappiness."

"You know it?" Willie asked, eyes wide.

The man nodded.

"What is it?"

"It's this. What a person needs is always more than they say."

"Who's *they*?" Willie asked.

The man pointed to the cake box. "The people on the box," he said.

In his mind Willie repeated what he had been told, then he gave the man the second piece of cake.

The man took it, saying, "Good man," and he ate it.

Willie grinned.

The next day was Saturday. Willie did not go to school. All morning he kept looking down from his window for the man, but it was raining and he did not appear. Willie wondered where he was, but could not imagine it.

Willie's mother awoke about noon. Willie sat with her while she ate her breakfast. "I found the cure for unhappiness," he announced.

"Did you?" his mother said. She was reading a memo from the convenience store's owner.

"It's 'What a person needs is always more than they say.'"

His mother put her papers down. "That's nonsense. Where did you hear that?"

9

"That man."

"What man?"

"On the street. The one who was begging. You said he was unhappy. So I asked him."

"Willie, I told you I didn't want you to even look at that man."

"He's a nice man . . ."

"How do you know?"

"I've talked to him."

"When? How much?"

Willie shrank down. "I did, that's all."

"Willie, I forbid you to talk to him. Do you understand me? Do you? Answer me!" She was shrill.

"Yes," Willie said, but he'd already decided he would talk to the man one more time. He needed to explain why he could not talk to him anymore.

On Sunday, however, the man was not there. Nor was he there on Monday.

"That man is gone," Willie said to his mother as they walked home from school.

"I saw. I'm not blind."

"Where do you think he went?"

"I couldn't care less. But you might as well know, I arranged for him to be gone."

Willie stopped short. "What do you mean?"

"I called the police. We don't need a nuisance like that around here. Pestering kids."

"He wasn't pestering me."

"Of course he was."

"How do you know?"

"Willie, I have eyes. I can see."

Willie glared at his mother. "No, you can't. You're a fish. You live in a cave."

"Fish?" retorted Mrs. Markham. "What do fish have to do with anything? Willie, don't talk nonsense."

"My name isn't Willie. It's William. And I know how to keep from being unhappy. I do!" He was yelling now. "What a person needs is always more than what they say! *Always!*"

He turned on his heel and walked back toward the school. At the corner he glanced back. His mother was following. He kept going. She kept following.

10

The Dinner Party

After N. Monsarrat

There are still some rich people in the world; and there were very many more some decades ago.

Many of them lead lives of particular pleasure; commanding the finest artists to play and sing exactly what they wish to hear, and eating and drinking precisely what they want.

But rich people have their problems too. They are seldom problems of finance, since most rich people have sufficient sense to hire other people to take care of their worries. But there are other problems. They are the problems of behaviour.

Let me tell you one such a problem, which beset my uncle Octavian some decades ago.

At that time I myself was fifteen. My uncle Octavian was then a rich man. He was a charming and accomplished host whose villa on the Cote d'Azur was an accepted rendezvous of the great; and he was a hospitable, contented, and most amiable man,— until one day in January.

There was nothing special about that day, in the life of my uncle Octavian, except that it was his fifty-fifth birthday. As usual on such a day, he was giving a dinner party, a party for twelve people. All of them were old friends; two of them, indeed, were what were then called, unambiguously, "old flames".

I myself was deeply privileged. I was staying with my uncle at his villa near Cap d'Antibes; and as a special concession on this happy day, I was allowed to come down to dinner. It was exciting to me to be admitted to such company, which included besides the two "old flames", and their respective husbands, a newspaper proprietor of exceptional intelligence and his fabulous American wife; a recent prime-minister of France and a monumental elder statesman of post-war Germany, and a Habsburg prince and princess.

Towards the end of a wonderful dinner when dessert had been brought in and the servants had left, my uncle leant forward to admire a magnificent solitaire diamond ring

on the princess's hand. She was a handsome woman, of regal bearing; I remember the candlelight flashing on, and within, the canary-yellow stone as she turned her hand gracefully towards my uncle.

The newspaper proprietor leant across the table and said: "May I also have a look?" She smiled and nodded. She took off the ring and held it out to him.

"It was my grandmother's – the old empress," she said. "I have not worn it for many years. It was said to have once belonged to Genghis Khan."

There were exclamations of delight and admiration. The ring was passed from hand to hand. For a moment it rested on my own palm, gleaming splendidly with that wonderful interior yellow glow that such jewels can command. Then I passed it on to my next-door neighbour.

As I turned away again, I thought I saw her pass it on. At last I was almost sure I saw her. It was some twenty minutes later when the princess stood up, giving the signal for the ladies to withdraw. She looked round us with a pleasant smile. Then she said:

"Before we leave you, may I have my ring back?"

Then there was a pause, while each of us looked expectantly at his neighbour. Then there was silence.

The princess was still smiling, though less easily. She was unused to asking for things twice. "If you please," she said, with a touch of hauteur. "Then we can leave the gentlemen to their port."

When no one answered her, and the silence continued, I still thought that it could only be a practical joke, and that one of us – probably the prince himself – would produce the ring with a laugh and a flourish, perhaps chiding her for her carelessness. But when nothing happened at all, I knew that the rest of the night would be dreadful.

I am sure that you can guess the sort of scene that followed. There was the embarrassment, immediate and shattering, of the guest – all of them old and valued friends. There was the freezing politeness of the prince, the near-tears of the princess. There were the demands to be searched, the overturning of chairs, the minute scrutiny of the carpet, and then of the whole room. There was the fact that presently no one would

meet anyone else's eye.

All these things happened, but they did not bring the princess's ring back again. It had vanished – an irreplaceable heirloom, worth possibly two hundred thousand pounds – in a roomful of twelve people, all known to each other.

No servants had entered the room. No one had left it for a moment. The thief (for now it could only be theft) was one of us, one of my uncle Octavian's cherished friends.

I remember it was the French cabinet minister who was most insistent on being searched; indeed, in his excitement he had already started turning out his pockets, before my uncle held up his arm and stopped him.

Uncle Octavian's face was pale and tremendously tense as he had been dealt a mortal blow. "There will be no searching," he commanded. "Not in my house. You are all my friends. The ring can only be lost. If it is not found" – he bowed towards the princess – "I will naturally make amends myself."

The dreadful and fruitless search began again.

The ring was never found, though the guests stayed nearly till dawn – unwilling to be the first to leave, wishing to comfort my uncle (who though deadly calm was deeply stricken), and still hoping that, from the shambles of the dining-room, the ring would somehow appear.

It never did appear, either then or later. My uncle Octavian, to the last, remained true to his rigid code, and adamant that no one was to be searched.

I myself went back to England, and school, a few days later. I was very glad to escape. The sight of my uncle's face, and the knowledge of his overturned world, were more than I could bear. All that he was left with, among the ruins of his way of life, was a question mark; which of his intimate friends was the thief?

I do not know how, or on what scale, my uncle Octavian "made amends." I know that he never returned to his lonely house near Cap d'Antibes, and that he remained a recluse for the rest of his days. I know that, to our family surprise, he was a comparatively poor man when he died. He died, in fact, a few weeks ago, and that is why I feel I can tell the story.

It would be wrong to say that he died a broken man, but he did die a profoundly

sad one, with the special sadness of a hospitable host who never gave a single lunch or dinner-party for the last thirty years of his life.

THANK YOU MA'AM

By

Langston Hughes

She was a large woman with a large purse that had everything in it but a hammer and nails. It had a long strap, and she carried it slung across her shoulder.

It was about 11 o'clock at night, dark and she was walking alone, when a boy ran up behind her and tried to snatch her purse. The strap broke with the sudden single tug the boy gave it from behind. But the boy's weight and the weight of the purse combined caused him to lose his balance. Instead of taking off full blast, the boy fell on his back on the sidewalk, and his legs flew up.

The large woman simply turned around and kicked him right square in his blue-jeaned sitter. Then she reached down and picked the boy up by his shirt front and shook him until his teeth rattled.

After that the woman said, "Pick up my pocketbook, boy, and give it here." She still held him tightly. But she bent down enough to permit him to pick up her purse. Then she said, "Now ain't you ashamed of yourself?"

Firmly gripped by his shirt front, the boy said, "Yes'm."

The woman said, "What did you want to do it for?"

The boy said, "I didn't aim to."

She said, "You lie!"

By that time, two or three people passed, turned to look and some stood watching.

"If I turn you loose, will you run?" asked the woman.

"Yes'm," said the boy.

"Then I won't turn you loose," said the woman. She did not release him.

"Lady, I'm sorry," whispered the boy.

"Uh-hum! Your face is dirty. I got a great mind to wash your face for you. Ain't you got nobody home to tell you to wash your face?"

"No'm," said the boy.

“Then it will get washed this evening,” said the large woman, starting up the street, dragging the frightened boy behind her.

He looked about 14 or 15, frail and willow wild, in tennis shoes and blue jeans.

The woman said, “You ought to be my son. I would teach you right from wrong. Least I can do right now is to wash your face. Are you hungry?”

“No’m,” said the being dragged boy. “I just want you to turn me loose.”

“Was I bothering *you* when I turned that corner?” asked the woman.

“No’m.”

“But you put yourself in contact with *me*,” said the woman. “If you think that that contact is not going to last a while, you got another thought coming. When I get through with you, sir, you are going to remember Mrs. Luella Bates Washington Jones.”

Sweat popped out on the boy’s face, and he began to struggle. Mrs. Jones stopped, jerked him around in front of her, put a half nelson about his neck, and continued to drag him up the street.

When she got to her door, she dragged the boy inside, down a hall, and into a large furnished room at the rear of the house. She switched on the light and left the door open.

The boy could hear other roomers laughing and talking in the large house. Some of their doors were open, too, so he knew he and the woman were not alone. The woman still had him by the neck in the middle of her room.

She said, “What is your name?”

“Roger,” answered the boy.

“Then, Roger, you go to that sink and wash your face,” said the woman. Whereupon she turned him loose—at last. Roger looked at the door—looked at that woman—looked at the door—*and went to the sink*.

“Let the water run until it gets warm,” she said. “Here’s a clean towel.”

“You gonna take me to jail?” asked the boy, bending over the sink.

“Not with that face. I would not take you nowhere,” said the woman. “Here I am trying to get home to cook me a bit to eat, and you snatch my pocketbook! Maybe you ain’t been to your supper, either, late as it be. Have you?”

“There’s nobody home at my house,” said the boy.

“Then we’ll eat,” said the woman. “I believe you’re hungry—or been hungry—to try to snatch my pocketbook!”

“I want a pair of blue suede shoes,” said the boy.

“Well, you didn’t have to snatch my pocketbook to get some suede shoes,” said Mrs. Luella Bates Washington Jones. “You could’ve asked me.”

“M’am?”

The water dripping from his face, the boy looked, not knowing what else to do, he dried it again. The boy turned around. The door was open. He would make a dash for it down the hall. He could run, run, *run!*

The woman was sitting on the day bed. After a while she said, “I were young once, and I wanted things I could not get.”

There was another long pause. The boy’s mouth opened. Then he frowned, not knowing he frowned.

The woman said, “Uh-hum! You thought I was going to say *but*, didn’t you? You thought I was going to say, *but I didn’t snatch people’s pocket-books!* Well, I wasn’t going to say that.” Pause. Silence. “I have done things, too, which I would not tell you, son—neither tell God, if He didn’t already know. Everybody’s got something in common. So you sit down while I fix us something to eat. You might run that comb through your hair so you will look presentable.”

In another corner of the room behind a screen was a gas plate and an icebox. Mrs. Jones got up and went behind the screen. The woman did not watch the boy to see if he was going to run now. Nor did she watch her purse, which she left behind her on the day bed. But the boy took care to sit on the far side of the room, away from the purse, where he thought she could easily see him out of her eye if she wanted to. He did not trust the woman *not* to trust him. And he did not want to be mistrusted now.

“Do you need somebody to go to the store,” asked the boy, “to get some milk or something?”

“Don’t believe I do,” said the woman, “unless you want sweet milk yourself. I was going to make cocoa out of this canned milk I got here.”

“That will be fine,” said the boy.

She heated some lima beans and ham she had in the icebox, made the cocoa, and set the table. The woman did not ask the boy anything about where he lived, or his folks, or anything else that would embarrass him. Instead, as they ate, she told him about her job in a hotel beauty shop that stayed open late, what the work was like, and how all kinds of women came in and out, blondes, redheads, and Spanish. Then she cut him a half of her 10-cent cake.

“Eat some more, son,” she said.

When they were finished eating, she got up and said, “Now here, take this \$10 and buy yourself some blue suede shoes. And, next time, do not make the mistake of latching onto *my* pocketbook *nor nobody else’s*—because shoes got by devilish ways will burn your feet. I got to get my rest now. But from here on in, son, I hope you will behave yourself.”

She led the way down the hall to the front door and opened it. “Good night! Behave yourself, boy!” she said, looking out into the street as he went down the steps.

The boy wanted to say something other than ‘Thank you, ma’am,’ to Mrs. Luella Bates Washington Jones. But although his lips moved, he couldn’t even say that, as he turned at the foot of the barren stoop and looked up at the large woman in the door. Then she shut the door.

Тест 1. Початок експерименту.**«All Summer in a Day» by Ray Bradbury.**

1. Create a time line of events that happened in the story “All summer in a day”.

2. Draw a picture that happened before and after the passage “ "Ready, children?"
She glanced at her watch.... Then one of them gave a little cry. ”

3. How would you solve the situation that happened in the story?

4. Distinguish what could happen in real life and what couldn't?

5. How would you solve the situation that happened in the story?

6. Design a book cover for the story “All Summer in a Day” by Ray Bradbury.

Тест 2. Завершення експерименту**“Thank you, Ma’am” by Langston Hughes**

1. From what you read in the story describe the main character.

2. Explain why the story has the title “Thank you, Ma’am”.

3. If you met Roger on the street, what would you talk about?

4. What things happened in the story “Thank you, Ma’am”, that couldn’t have happened in real life?

5. With whom from the story would you like to spend the day with? Why?

Make an advertisement of the story and try to sell the story to your classmates.